

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่องการศึกษากระบวนการในการบูรณาการหลักสูตรสถานศึกษาของรัฐกับ
ความต้องการของท้องถิ่น ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ของเขตพื้นที่เมือง
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

นายมงคล สุภามณี

และคณะ

ธันวาคม 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่องการศึกษากระบวนการในการบูรณาการหลักสูตรสถานศึกษาของรัฐกับความ
ต้องการของท้องถิ่น ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ของเขตพื้นที่เมือง
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ที่ปรึกษา

1. นางสาวสายสวาท วิชัย	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย
2. นายสงค์ หลวงสุภา	กำนันตำบลสันทราย

หัวหน้าโครงการ

นายมงคล สุภามณี	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย

ผู้ประสานงานโครงการ

นางดรชนิ จันทร์คำ	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย

ทีมวิจัย

1. นางจรัสศรี คิวสุวรรณ	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
2. นางพรทิพย์ อติเปรมินทร์	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
3. นางศรินทิพย์ แดงสนั่น	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
4. นางนิภา สิม่าพันธ์	ผู้ปกครองนักเรียน

ทีมผู้ร่วมวิจัย

5. นายบุญทา ชินะใจ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น (พิธีกรรม)
6. นางนงคราญ ภิญโญ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ช่างฟ่อน)

ทีมผู้ร่วมสนับสนุนการวิจัย

7. นายเกษม กุลดี	ประธาน อบต.สันทราย
8. พระครูพิพัฒน์รัตนพงษ์	ศิษย์เก่าโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
9. นายวีระศักดิ์ มโนวรรณ	ประธานศิษย์เก่า โรงเรียนสันทราย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.ภาค)

บทคัดย่อ

การจัดทำวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและศักยภาพของชุมชน ในการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมจากหลายๆฝ่ายอันประกอบไปด้วยคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและผู้รู้/ครุภูมิปัญญา ที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย 11 หมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ ความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องอัตรา 70 / 30 ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ทำการจัดแบ่งคณะทำงานตามกลุ่มสาระ 8 สาระการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบหน่วยการเรียนรู้ตามผังมโนทัศน์ของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ประมวลสภาพความต้องการและศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปจัดทำเป็นร่างหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่นได้ หน่วยการเรียนรู้เป็นสาระเพิ่ม (30%) ของท้องถิ่น และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อร่วมตรวจสอบร่างหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการระหว่างหลักสูตรและแนวจัดการเรียนการสอนให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและรับข้อตกลงร่วมกัน ทำการแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ และคณะครูผู้สอนร่วมกับภูมิปัญญา / ผู้รู้ในท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันจัดทำแผนการสอน สร้างกฎกติกาในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อทดลองสอนจริง ในภาคเรียนที่ 2 ปี 2546 ในระดับชั้น ป.1 และ ป. 4

และผลจากการดำเนินงานทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คณะครูได้เรียนรู้ในกระบวนการวิจัยหลักสูตร และสามารถพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่นได้ และยังสามารถทำแผนการสอน นำแผนการสอนไปใช้จริงในชั้นเรียนกับผู้รู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นได้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และได้เรียนรู้โดยบูรณาการกับชีวิตจริง คือได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ จากการเรียนรู้กับผู้รู้ ภูมิปัญญา ได้ฝึกปฏิบัติตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน การร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการกับท้องถิ่นทำให้ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการศึกษามากขึ้น สามารถเข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา กระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเอง ครูภูมิปัญญาเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากครูและนักเรียน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. คำถามวิจัย	2
4. ขอบเขตของด้านเนื้อหาวิจัย	2
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	3
6. ทบทวนเอกสาร	3
บทที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัย	
1. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย	9
2. กลุ่มเป้าหมายและแหล่งข้อมูล	9
3. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	15
4. ขั้นตอนการดำเนินการ	15
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน	
1. ประวัติตำบลสันทราย	23
2. สภาพทั่วไป	23
3. การปกครอง	24
4. เศรษฐกิจ	24
5. สภาพแวดล้อมของชุมชน	25
6. สภาพสังคม	27
7. ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม	28
8. การศึกษา	29
9. ทำเนียบผู้รู้	30
บทที่ 4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการ กับความต้องการของท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม	32

บทที่ 5 ผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและผลการทดลองใช้หลักสูตร ที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม	
1. ผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	40
2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา	94
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	94
ภาคผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย ความเสื่อมโทรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนด้าน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นผลกระทบโดยตรงกับคนในสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องแก้ไขที่คนซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ด้วยกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้คนมีความรู้ คุณธรรมและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยก้าวแรกแห่งความพยายาม คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้มืองค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม และได้กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม พัฒนาวิชาชีพครู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น สาระแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติ ปรับเปลี่ยนโฉมหน้าไปสู่การจัดการศึกษาคนให้ เกิดความรู้ คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ เก่ง ดี และมีความสุข ปรากฏสัมฤทธิ์ผล โดยรัฐกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อให้สถานการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย (เดิม) ต้องการพัฒนาระบวนการในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีสัดส่วนเหมาะสมตรงกับความต้องการของชุมชนโดยยึดหลักการแบ่งเขตพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกันในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี โดยมีคณะครูโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายร่วมกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และนำมาทดลองสอนจริงในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแทนเขตพื้นที่เมือง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาความต้องการและศักยภาพของชุมชน ในการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการบูรณาการหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2 เพื่อหาแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับความต้องการของชุมชน ที่เหมาะสมกับบริเวณในเขตเมือง โดยชุมชนมีส่วนร่วม
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการความต้องการของท้องถิ่นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. คำถามวิจัย

- 3.1 แนวทางและกระบวนการจัดทำหลักสูตร แบบบูรณาการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจะทำอย่างไร
- 3.2 รูปแบบของหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการแล้ว มีรูปแบบอย่างไร
- 3.3 แนวทางและกระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทำได้อย่างไร

4. ขอบเขตของด้านเนื้อหาวิจัย

- 4.1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ชุมชน ผู้ปกครองต้องการรวมถึงรายละเอียดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ที่ชุมชนต้องการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนในชุมชน
- 4.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านประเพณี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครอง อาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.3 ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง เพื่อสรุปให้เห็นข้อมูลเนื้อหา สาระมาตรฐานการเรียนรู้ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นแนวทางและข้อมูลศักยภาพ ของชุมชนที่เชื่อมโยงบูรณาการความต้องการให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่ชุมชนมีส่วนร่วม
- 4.4 ศึกษากระบวนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในสถานศึกษาจริงในระดับชั้น ป.1 –ป. 4 เป็นเวลา 1 ภาคเรียน 2 ด้าน คือ
 - ด้านการวางแผนการใช้
 - ด้านการจัดแผนการเรียนรู้
- 4.5 ศึกษากระบวนการจัดการการเรียนรู้ ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

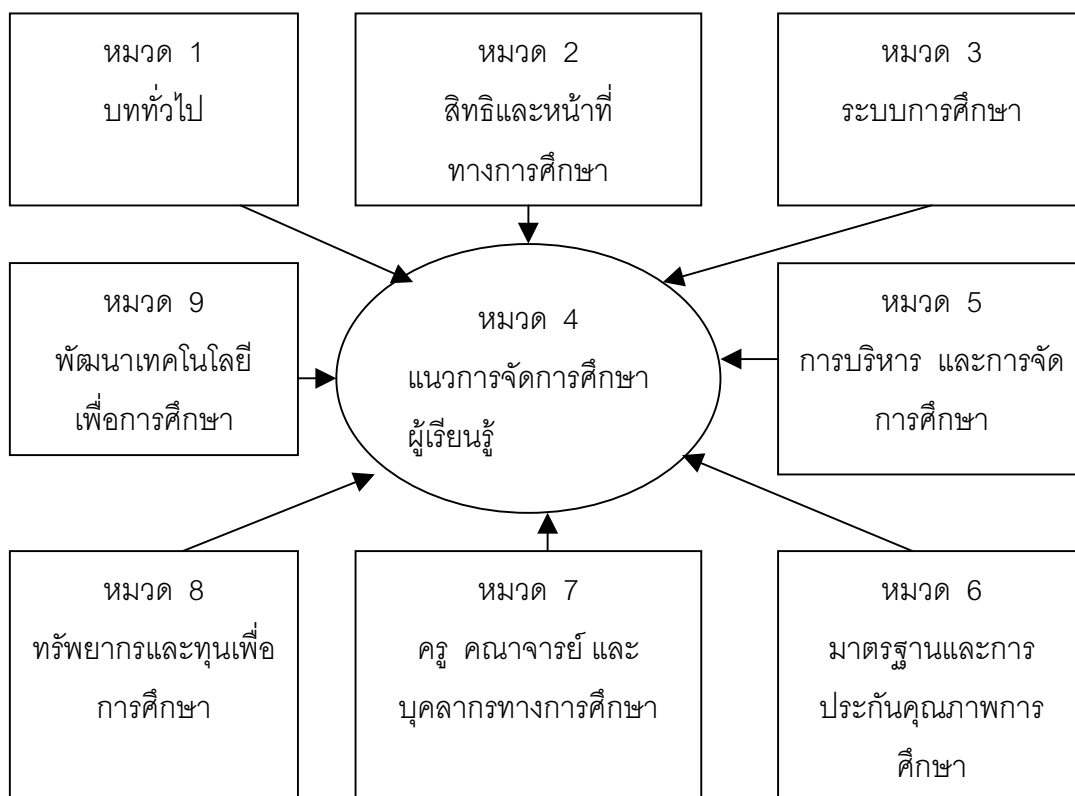
5. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 5.1 “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลสันทราย
- 5.2 “ท้องถิ่น” หมายถึง แหล่งรวมสิ่งดี ๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แล้วเชื่อมโยง เข้าในหลักสูตรที่เป็นแกนกลางได้อย่างสอดคล้อง
- 5.3 “บูรณาการ” หมายถึง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงหลักการ และพฤติกรรม ที่สามารถเชื่อมโยงชีวิตของตนได้อย่างสมบูรณ์ และสมดุล ในทุก ๆ ด้าน
- 5.4 “คุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์” หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกจนเคยชิน
- 5.5 “หลักสูตรสถานศึกษา” หมายถึง หลักสูตรที่บูรณาการระหว่าง หลักสูตรแกนกลางของ รัฐบาลกับความต้องการของท้องถิ่นในสัดส่วน 70 : 30 แล้วนำมาใช้ในสถานศึกษานั้น ๆ

6. ทบทวนเอกสาร / ประชุม แนวคิด นโยบายการปฏิรูปการศึกษา

6.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐ จะต้องจัดให้ทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมาตราที่ 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาแผน และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาคนให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมาย เกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลป วิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมของชาติ

6.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้ เกิดการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นสาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะ หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูป การศึกษา ซึ่งทุกหมวดใน พรบ. การศึกษาแห่งชาติ จะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

หมวด 1 บททั่วไป : ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรัก และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภูมิใจในความ เป็นไทย รู้จักสิทธิประโยชน์ของส่วนรวม ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ภูมิปัญญา ท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย ความรู้อันเป็นสากล

มาตรา 8 การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา

มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

มาตรา 23 สาระการเรียนรู้ เป็นความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้บูรณาการ ตามความหมายของแต่ละสถานศึกษา ระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับสังคม ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาทางสังคมไทย การเมือง การปกครอง ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ทางศาสนา วัฒนธรรม ศาสนา ภูมิปัญญาไทย

มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญ สถานการณ์และการประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ฝึกการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างสูงสุด รวมทั้งยังปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ทุกวิชาผู้สอนจัดระบบโอกาส สภาพแวดล้อม สื่อการสอน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อ แหล่งเรียนรู้มีหลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

มาตรา 25 บทบาทรัฐ ในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 การประเมินการเรียนรู้ พัฒนาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม กับการทดสอบ ควบคู่กันไปตามความเหมาะสม

มาตรา 27 – 28 การพัฒนาหลักสูตร ให้กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติหลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลาย ตามความเหมาะสม ในแต่ละระดับ โดยสาระของหลักสูตร ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนา คนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรนักเรียน สถาบันศาสนา สถาน

ประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 การวิจัยเพื่อการพัฒนาเรียนรู้ ให้สถานศึกษา พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ

6.3 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง มวลและประสบการณ์ การเรียนรู้ต่างๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดขึ้นเป็นกรอบหรือแนวคิดจากการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอย่างเต็มตามศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องสร้างร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวในการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์
2. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดทำสาระของหลักสูตรทุกสาระ
 - 1.) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี / รายภาค
 - 2.) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
 - 3.) กำหนดเวลาเรียน
 - 4.) จัดทำคำอธิบายรายวิชา
 - 5.) จัดทำหน่วยการเรียนรู้
 - 6.) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
5. จัดทำกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน

6.4 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดรายละเอียด สาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลาง ให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ แกนกลางเป็นแนวในการเทียบเคียง ตรวจสอบหรือปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาคของหลักสูตรสถานศึกษา ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 โดยยึดหยุ่นตามธรรมชาติของแต่ละสาระการเรียนรู้ หรือช่วงชั้น และให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ประมาณร้อยละ 30 ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

6.5 แนวจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ

- เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้
- มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย
- ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
- ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาของผู้เรียน

ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

1. กระบวนการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสดิด ทำ สร้างสรรค์ โดยที่ครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
3. สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน
4. แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตามความถนัด ความสนใจ
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็น กัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือแลกเปลี่ยนความรู้ ถกทอความคิด พิชิตปัญหาาร่วมกัน
6. ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
7. สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง
8. กระบวนการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

6.6 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นข้อกำหนดเพื่อให้ครูได้ปฏิบัติงานและปฏิบัติหน้าที่ได้ตาม
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งมีทั้งสิ้น 12 ข้อ ประกอบด้วย

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
4. พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
10. ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
12. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

บทที่ 2

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ได้เลือกพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความหลากหลายอย่างเด่นชัด ทั้งด้านอาชีพ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เป็นพื้นที่ตัวแทนบริบทเมืองคือ พื้นที่ 10 หมู่บ้าน ในตำบลสันทราย และ 1 หมู่บ้าน ในตำบลท่าสาย ซึ่งอยู่ในเขตบริการของโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านสันทรายหลวง
- หมู่ที่ 2 บ้านสันทรายน้อย
- หมู่ที่ 3 บ้านโป่งสลิ
- หมู่ที่ 4 บ้านป่าดิง
- หมู่ที่ 5 บ้านร่องก้อ
- หมู่ที่ 6 บ้านปากกล้วย
- หมู่ที่ 7 บ้านป่าย่าง
- หมู่ที่ 8 บ้านป่าข่า
- หมู่ที่ 9 บ้านสันทรายทอง
- หมู่ที่ 10 บ้านใหม่สันติสุข
- หมู่ที่ 8 บ้านบ้านห้วยบง ตำบลท่าสาย

2. กลุ่มเป้าหมายและแหล่งข้อมูล

- 1.) คณะครู นักเรียน นักการภารโรงโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
- 2.) ผู้นำชุมชนได้แก่

(1)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1	นายแสวง ปันแก้ว
(2)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2	นายเจริญทรัพย์ ทะนันวงศ์
(3)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3	นายบุญส่ง อุโมงค์
(4)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4	นายจำรัสใหม่อรินทร์
(5)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5	นายสมบุญ จักรสุวรรณ

(6)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6	นายสงัด หลวงสุภา
(7)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7	นายประสิทธิ์ โพธิ์ศรี
(8)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8	นายบุญเงิน อายูเย็น
(9)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9	นายจำลอง พิศสุวรรณ
(10)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10	นายกาญจนวัฒน์ มหาวรรณ
(11)	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11	นายอุดม ติะวิโล

3.) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 คน ได้แก่

- (1) นายวีรศักดิ์ มะโนวรรณ
- (2) นายนพพล นารินทร์
- (3) นายเกษม กุลดี
- (4) พระครูพิพัฒน์รัตนพงษ์
- (5) นายสมเกียรติ คันธวัง
- (6) นายบุญช่วย สมสนิท
- (7) นายกำจร ศิริสุวรรณ
- (8) นางมาลัย วัฒนะ
- (9) นางสาวบัว นันตะรัตน์
- (10) นายเชิยว กุลดี
- (11) นางอรุณี ทองกร
- (12) นายดำรง ทุนอินทร์

4.) ผู้ปกครองนักเรียน 48 คน ได้แก่

- (1) นายอนุชา ชันธรรม
- (2) นายกำจร คำรังษี
- (3) นายเดชา ตาดคำ
- (4) นายณรงค์ จันทราพูน
- (5) นายธวัชชัย ใจอินทร์
- (6) นางปวีณา นรรัตน์
- (7) นายจำนงค์ มหาวรรณ
- (8) นายชาญ ปีกำ

- (9) นายจอม สาระสิทธิ์
- (10) นางวันดี แก้วยศ
- (11) นายเชาวลิต ไชยวงศ์
- (12) นางกุหลาบ คำจันทร์
- (13) นางจันทร์เพ็ญ ศรีเมืองแก้ว
- (14) นายสุรัชย์ อ่วมอุไร
- (15) นายแสน ชัยณรงค์
- (16) นายเสรี กิจทวี
- (17) นายอุดม ดวงวงศ์
- (18) นายกมล สีนอนันต์เศรษฐ์
- (19) นายสนิท ชัยศิริ
- (20) นายวรุตม์ ธรรมปัญญา
- (21) นายพงศกร โกมินทร์
- (22) นางศุภลักษณ์ เวชพันธ์
- (23) นางรัตนา ใจมณี
- (24) นางศรีวรรณ ไชยต้น
- (25) นายรณภพ สุจิตาฐ
- (26) นายสง่า ปงปัญญาอิน
- (27) นางอำไพ กันทา
- (28) นายสุทธิศักดิ์ วงศ์บุญมา
- (29) นางอ่อนแก้ว จรัสดำรงรัตน์
- (30) นางบัวลา กิติ
- (31) นางศรี พรรณ สุวรรณศรี
- (32) นายเรณู อินตะขัน
- (33) นางจรัสศรี ทองสง่า
- (34) นางพรทิพย์ ฟ้าปลั่ง
- (35) นางเทียมตา คำรังยี
- (36) นางฉวีวรรณ ชันด้วง
- (37) นางพิมพ์ทอง ทองสง่า

- (38) นางกิ่งแก้ว ดวงสวัสดิ์
- (39) นางยุพิน มาหาวรรณ
- (40) นางนงลักษณ์ เตชะสุวรรณ
- (41) นางวาสนา แข็งแรง
- (42) นางสาวพิน เรือนมี
- (43) นายณัฐพล วันสูง
- (44) นายสนั่น วุฒิชัย
- (45) นายประสิทธิ์ โพธิ์ศรี
- (46) นางเพียรทอง กันทับ
- (47) นางภาระดี ปีกำ

5.) ตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน ได้แก่

- (1) หมู่ที่ 1 นางจันทร์สวย โสภารักษ์
- (2) หมู่ที่ 2 นางจิตรา ปันใจ
- (3) หมู่ที่ 3 นางจันทร์ทิพย์ ตุ่มทอง
- (4) หมู่ที่ 4 นางบัวผัด อภิธินัง
- (5) หมู่ที่ 5 นางศรีสังวาลย์ จักรสุวรรณ
- (6) หมู่ที่ 6 นางกนกวรรณ สร้อยเงิน
- (7) หมู่ที่ 7 นางจันทร์เพ็ญ โยธาดี
- (8) หมู่ที่ 8 นางกัณหา แก้วมาหา
- (9) หมู่ที่ 9 นางบุญยวง เมฆแสง
- (10) หมู่ที่ 10 นางบัวผา แสงอาทิตย์
- (11) หมู่ที่ 8 บ้านห้วยบง ต.ท่าสาย

6.) ผู้สูงอายุ 19 คน ได้แก่

- (1) หมู่ที่ 1 นายสุธรรม วุฒิชัย , นายแสน วงศ์วิชัย
- (2) หมู่ที่ 2 นายวินัย รักมณุษย์ , นายสุรศักดิ์ ชัยวงศ์
- (3) หมู่ที่ 3 นายอ้าย อุโมงค์ , นายอุทัย ปิมปา
- (4) หมู่ที่ 4 นายลพ โพธิ์ปัญญา , นายอุ้นเรือง กุลดี
- (5) หมู่ที่ 5 นายอ้าย ปันแก้ว , นายसानแก้ว จักสุวรรณ
- (6) หมู่ที่ 6 นายวิฑูรย์ จิตตวิกุล , นายสมพงษ์ รัตนจันทร์

- (7) หมู่ที่ 7 นายสุทัศน์ อุโมงค์
- (8) หมู่ที่ 8 นายอินสม วิชัยกุล , แม่บุญยวง ไชยชมภู
- (9) หมู่ที่ 9 นายดำรงค์ ทุนอินทร์, นางเครือมาส อินทรทิพย์
- (10) หมู่ที่ 10 นายบุญเทียม เจียวเรือง , นายพิพัฒน์ อุปละ
- (11) หมู่ที่ 8 บ้านห้วยบง ต.ท่าสาย นายพิชัย สว่างเต็ม

7.) พระสงฆ์ 4 รูป ได้แก่

- (1) พระครูพิพัฒน์นันทสาร เจ้าอาวาสวัดสันทราย
- (2) พระทรงศักดิ์ ปภาโต เจ้าอาวาสวัดโป่งสลี
- (3) พระมหาสมศักดิ์ รัตนชัย เจ้าอาวาสวัดปากกล้วย
- (4) พระทองแก้ว อนุบาลโย เจ้าอาวาสวัดร่องก่อ

8.) มรรคนายก 4 คน ได้แก่

- (1) นายกำหยัด จันทิบุญ
- (2) นายจันทงค์ สุภาวรรณ
- (3) นายลพ คำรังสี
- (4) นายทา ชินะใจ

9.) ผู้รู้ในท้องถิ่น 26 คน ได้แก่

- (1) สาขาหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - นายสุภาพ แสนสุวรรณ ทำไม้กวาด
 - นางบัวจัน ทิศเกตุ ทำไม้กวาด
 - นายแก้ว จันทรเขียว จักสาน
 - นายตา คอนชัย จักสาน
 - นายสาย คำดิบ จักสาน
- (2) สาขาช่างทอผ้า
 - นางบุหงา จันทรหน่อแก้ว ผ้าทอพื้นเมือง กี่ทอมือ
 - นางมอญ ยาวิชัย ผ้าทอพื้นเมือง กี่ทอมือ
 - นางอุไร วุฒิชัย ผ้าทอพื้นเมือง กี่ทอมือ
- (3) สาขาอาหารพื้นบ้าน
 - นางคำนวม นาวา ทำน้ำปู
 - นายไพโรจน์ อินตะชัย ทำขนมจีน

- นางจันทร์สวย โสภารักษ์	การแปรรูปอาหาร
- นางขวัญตา สุวรรณ	การแปรรูปอาหาร
- นางบัวผา แสงอาทิตย์	ข้าวหลาม
(4) เครื่องปั้นดินเผา	
- นายตีบ สืบสุริยะ	
- นายบุญมา ณ เชียงใหม่	
(5) สาขางานประดิษฐ์	
- นางคำปิ่น ไชยชมภู	งานกระดาษ(ตัดตุ๊ก)
- นายอินแก้ว กุลดี	ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์
- นางพัชร ถาวรพิกุล	ประดิษฐ์ดอกไม้คูดกลั่น
- นางคำใส สุภามณี	งานใบตอง (บายศรี)
- นางธิดา อินตะแก้ว	งานใบตอง(บายศรี)
(6) สาขาเกษตรกรรม	
- นายบุญส่ง จันทศิริ	เลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงหมู)
- นางแก้ว คำมี	ปลูกพืชสมุนไพร
- นายสมบุญ ณ ฟ้าเจริญ	ทำสวนไม้ประดับ
(7) สาขาศิลปพื้นบ้าน	
- นางนงคราญ ปัญญา	ช่างฟ้อน
- นางอัญชลี กิตติขันธ์	ช่างฟ้อน
- นายไพโรจน์ อินตะชัย	ดนตรี (ชะลื้อ ซอ ซึง)
- นายเกษม อุปละ	ดนตรี (ชะลื้อ ซอ ซึง)
10..) องค์กรท้องถิ่น ได้แก่	
- นายโชคชัย แสนทวีสุข	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- นางราตรี ตะเถาทอง	เจ้าหน้าที่อนามัย
- นางพรณี สุขกาย	เจ้าหน้าที่อนามัย
- นางวิมล ฐูปิเชษฐ์	เกษตรตำบล
- นายเกษม กุลดี	ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล
- นายสำราญ กุลดี	ประธานองค์การสภาตำบลสันทราย

3. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.) แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลต่างๆ ในชุมชน อาทิ ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้ปกครอง ฯลฯ ในประเด็น
 - ความพึงพอใจในตัวผู้เรียน
 - ความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - ความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้
 - กระบวนการจัดกิจกรรมของครู/ผู้สอน
 - การให้ความร่วมมือ/การมีส่วนร่วม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
 - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - ความสะดวก ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้,การจัดตารางเวลาเรียน
 - การได้รับความร่วมมือจากผู้เรียน/ผู้ปกครอง
 - ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอน
 - ปัญหา/อุปสรรค
- 2.) แบบประเมินตนเอง
- 3.) แบบประเมินผลโดยผู้ปกครอง ผู้สอน ชุมชน
- 4.) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5.) แบบสอบถามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 6.) การจัดประชุมกลุ่มย่อยในการสรุปข้อมูล วิเคราะห์ สรุปบทเรียน
- 7.) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อประเมินผลการดำเนินการ โครงการทดลองใช้หลักสูตร

4. ขั้นตอนการดำเนินการ

ช่วงที่ 1

4.1 ประชุมปฏิบัติการคณะครูและทีมวิจัย เพื่อศึกษาหลักสูตรแกนกลาง เทียบเคียงกับ หลักสูตรสถานศึกษาซึ่งโรงเรียนได้จัดทำไว้ก่อนการกำหนดหลักสูตรแกนกลาง ทำความเข้าใจร่วมกัน ในเรื่องอัตรา 70 / 30 ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นจัดแบ่งคณะทำงานตามกลุ่มสาระ 8 สาระการเรียนรู้ แต่ละสาระให้ตรวจสอบหน่วยการเรียนรู้ตามผังมโนทัศน์ของหลักสูตรแกนกลาง

- 4.1.1 วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของหลักสูตรท้องถิ่นที่อาจกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพิ่ม (30 %) ของแต่ละสาระเป็นตัวอย่างไว้ก่อน

- 4.1.2 ประชุมทีมวิจัย คณะครู ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ ประมวลสภาพความต้องการและศักยภาพของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาจัดทำเป็นทำเนียบภูมิปัญญาของตำบลสันทราย ซึ่งประกอบ ด้วยเชตบริการ 11 หมู่บ้าน
- 4.1.3 ประชุมปฏิบัติการทีมวิจัยร่วมกับครูผู้สอนจริงในระดับชั้น ป. 1 และ ป. 4 เพื่อทำร่าง หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่นได้ หน่วยการเรียนรู้ เป็นสาระเพิ่ม (30 %) ของท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 8 ทีมตามกลุ่มสาระวิชา นำเอา ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีวิเคราะห์ สรุปผล ด้วยการตรวจสอบเนื้อหาและกระบวนการ ของทั้งสองส่วน ว่าเนื้อหาสาระจากหลักสูตรกลางมีอะไรบ้างที่สามารถนำมาจัด การเรียนการสอนได้เลยและมีอะไรบ้างที่จะดัดแปลง หรือนำมาเพิ่มเติม บูรณาการให้ สมบูรณ์ตามความต้องการของชุมชนโดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ
- (1) ความต้องการของชุมชนจากสภาพปัญหาในสังคมของชุมชน
 - (2) ผู้รู้ ครูชาวบ้าน ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
 - (3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ชุมชนต้องการให้เกิดกับบุตรหลาน

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์

1. ความเป็นไปได้ของเนื้อหาท้องถิ่นที่บูรณาการกับสาระต่าง ๆ ที่สาระ
2. แต่ละเรื่อง(เนื้อหา)ที่บูรณาการเข้ามานั้นมีผู้รู้ในท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดได้จำนวนกี่คน
3. ออกแบบตารางวิเคราะห์เนื้อหาสาระต่าง ๆ ให้เข้ากับสาระ

สาระ ความต้องการ	ภาษา ไทย	ศิลป	วิทยา ศาส ตร์	สังคม ศาสนาและ วัฒนธรรม	ภาษาต่าง ประเทศ	การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	สุขศึกษาและ พลศึกษา	หลักสูตร ที่ท้องถิ่น ต้องการ
1. จ้อย ,ชอ	✓			✓				✓
2. ปั่นหม้อ						✓		✓
3.ทอผ้า						✓		✓
4.ซ่อมรถ						✓		✓
5.การละเล่นพื้น บ้าน		✓		✓			✓	✓
6.พูดสื่อสาร ภาษาอังกฤษ					✓			✓

4. เพิ่มเติมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเป็นสัดส่วนเนื้อหาของสาระที่ชุมชนต้องการและเป็นการสอดแทรกกระบวนการเข้าไปทุกสาระ ดังตัวอย่าง

ความต้องการ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ภาษาไทย	คณิต	วิทยาศาสตร์	สังคม	กอท.	สุข-พละ	ศิลป	ภาษาต่างประเทศ
1. นักเรียนรักสะอาด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. เป็นคนสุภาพอ่อนน้อม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. มีนิสัย ประหยัด คอออม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. รู้เวลา รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. มีน้ำใจเป็นนักกีฬา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. รักและคงไว้ซึ่งความเป็นไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10. ร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

- 4.1.4 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อร่วมตรวจสอบร่างหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการระหว่างหลักสูตรและแนวจัดการเรียนการสอนให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและรับข้อตกลงร่วมกัน
- 4.1.5 ประชุมปฏิบัติการที่มวิจัยปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์

4.2 จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ทีมวิจัยและคณะครูร่วมกันกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร โดยกำหนด
สัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

เวลาเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3)		ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4ป- ป.6)	
	จำนวนชม./ สัปดาห์	จำนวนชม./ปี	จำนวนชม./ สัปดาห์	จำนวนชม./ปี
ภาษาไทย	6	240	4	160
คณิตศาสตร์	5	200	4	160
วิทยาศาสตร์	1	40	2	80
สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม	2	80	2	80
สุขศึกษาและพลศึกษา	2	80	2	80
ศิลปะ	2	80	2	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1	40	2	80
ภาษาต่างประเทศ	2	80	2	80
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4	160	5	200
รวมเวลาเรียน	25	1000	25	1000

- จำนวนชั่วโมงที่จัดให้นักเรียน เรียนสัปดาห์ละ 25 ชั่วโมง

4.3 การจัดทำแผนการเรียนรู้

4.3.1 ประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระที่จะนำเอาความต้องการของท้องถิ่นสอดแทรกเข้าไปในสาระ ในกิจกรรมการเรียนการสอน สาระวิชาต่าง ๆ ได้ โดยคณะครูผู้สอนจริงร่วมกับผู้รู้ ครูชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 8 ทีม ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เป้าหมาย วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมและปฏิทินการเรียนรู้ ผู้เรียน ผู้สอน แหล่งเรียนรู้ เวลา /ชั่วโมงสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล

4.3.2 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ /จุดประสงค์ /ตัวชี้วัดความสำเร็จ ครูผู้สอนในแต่ละสาระกับครูชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ ที่จะสอนทำความเข้าใจในการกำหนดหัวเรื่อง หน่วยการเรียนรู้ รายละเอียดของเนื้อหาวิชา เช่นกำหนดหน่วยการเรียนรู้เรื่องการละเล่นพื้นบ้าน เรื่องการสอนโยนลูกบะกอนแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1ครูผู้สอนและครูชาวบ้านต้องการให้นักเรียนได้รู้จักส่วนประกอบของลูกบะกอน และสามารถเล่นโยนลูกบะกอนได้

4.3.3 เตรียมเนื้อหา / ใบความรู้ ครูผู้สอน บันทึกข้อมูลเนื้อหาสาระ กิจกรรมที่ได้จากการบอกกล่าวของครูชาวบ้าน เช่นครูผู้สอนต้องบันทึก อุปกรณ์ในการทำลูกบะกอน วิธีการเย็บลูกบะกอน วิธีการเล่นโยนลูกบะกอน โอกาสที่จะเล่น รวมทั้งข้อปลีกย่อยอื่น ๆ เป็นต้น

4.3.4 กำหนดวิธีการสอน เช่น การสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้รู้จักลูกบะกอน โดยครูชาวบ้านนำเอาเมล็ดนุ่นมาให้นักเรียนได้สัมผัสและสาธิตการเย็บลูกบะกอนให้ได้ขนาดพอดี และสอนให้เด็กเล่นโยนบะกอนโดยครูชาวบ้านกับครูผู้สอนอาจสาธิตการโยนให้เด็กดูก่อน

4.3.5 กำหนดเวลาในการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนถามครูชาวบ้านว่าในการสอนตามรายละเอียดเนื้อหาที่กำหนดจะใช้เวลาเท่าไร ครูผู้สอน วิเคราะห์ดูความเป็นไปได้ของเวลา กับกิจกรรม ระดับชั้นและวัยให้สมดุลบนพื้นฐานของเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละสาระ

4.3.6 กำหนดปฏิทินการสอน ครูผู้สอนสอบถามความพร้อมของครูชาวบ้านเพื่อกำหนด วัน เวลา และปฏิทินการสอนร่วมกัน

4.3.7 เตรียมสื่อ-อุปกรณ์ ครูผู้สอนสอบถามครูชาวบ้านถึงสื่อการสอน ครูชาวบ้านจะเตรียมมาเองหรือให้ทางโรงเรียนจัดหา ใช้งบประมาณเท่าไร มีวิธีการเตรียมอย่างไร สำหรับนักเรียนต้องนัดหมายให้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ใดมาล่วงหน้าเพื่อครูผู้สอนจะได้นัดหมาย

4.3.8 ครูผู้สอนจัดทำร่างแผนการสอนสำหรับใช้สอน

4.3.9 การรับรองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดประชุมคณะวิจัย ครู ป.1 -ป.4 และผู้รู้ ครูชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงพัฒนาทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน และรับรองแผนการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปจัดทำแผนที่จะใช้สอนจริง

ช่วงที่ 2

4.4 ดำเนินการทดลองนำหลักสูตรไปใช้

4.4.1 ครูผู้สอน ป.1 และ ป.4 จัดทำแผนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เพื่อใช้สอนจริง ในภาคเรียนที่ 2 ปี2546 ในระดับชั้น ป. 1 และ ป. 4

4.4.2 ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนสำรอง เพื่อเตรียมรับปัญหาอันจะเกิดขึ้นในกรณีที่ครูชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา ไม่อาจมาสอนได้ตามเวลาที่นัดหมาย ครูผู้สอนนำแผนการสอนสำรองมาสอนแทน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อปฏิทินการสอนและโครงสร้างหลักสูตรที่วางไว้

4.4.3 การใช้แผนการสอน

1.) ครูผู้สอน แจ้งปฏิทินการมาสอน นัดหมาย อำนวยความสะดวกเรื่องการเดินทาง และสวัสดิการอื่น ๆ ครูผู้สอนนัดหมายเรื่อง วัน เวลา วิธีการเดินทางมาสอนของครูชาวบ้านว่าจะให้

โรงเรียนนำพาหนะไป รับ หรือสามารถมาเองได้ โรงเรียนจัดหาอาหาร เครื่องดื่มสำหรับบริการ เตรียมค่าสื่อการเรียนและนัดหมายนักเรียน

2.) ครูผู้สอนคอยช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก แก่ครูชาวบ้านขณะสอนครูผู้สอน ต้องคอยช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการสอนของครูชาวบ้านทั้งในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน การสื่อความหมาย การกำกับ ติดตาม ดูแลความประพฤติของผู้เรียนเพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

3.) การวัดผล / ประเมินผล ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามสภาพจริง (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน) ดังนี้

วิธีการ / แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
1. สังเกตการแสดงออกเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม โดย ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	- สังเกตตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยแบบบันทึก ข้อมูลการสังเกต
2. ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน และกระบวนการ	- เกณฑ์การให้คะแนน - แบบบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม
3. สัมภาษณ์	- บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์
4. บันทึกของผู้เรียน	
5. การประชุมปรึกษาหารือระหว่างครู นักเรียน ผู้สอน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	- บันทึกการประชุม
6. การวัด ประเมินผลจากการปฏิบัติ	- แบบบันทึกการปฏิบัติงาน ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
7. การวัดผล / ประเมินผลจากความสามารถรายบุคคล	- แบบประเมินผล เกณฑ์การให้คะแนน
8. แฟ้มผลงาน	
9. นักเรียนประเมินตนเอง	
10. ประเมินกลุ่มเพื่อน	
11. ประเมินโดยใช้แบบทดสอบ แบบปรนัย / แบบอัตนัย	- ข้อสอบ

ซึ่งหลังการสอน ครูผู้สอน และครูชาวบ้านร่วมกันประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ข้อควรพัฒนาแก้ไข หรือเสริมต่อ แล้วครูผู้สอนจัดทำบันทึกหลังการสอน

4.) การเสริมต่อองค์ความรู้ เช่นครูผู้สอนนำตัวแทนนักเรียนไปเรียนวิธีการทำปุ๋ยหมัก จากครูชาวบ้าน แล้วนำมาขยายผลการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนต้องมากำหนด ขอบข่าย ขั้นตอนวิธีการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ

และสร้างความรู้จากการปฏิบัติจริง โดยใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนคิด หาคำตอบ นำไปใช้ได้จริง วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้

4.5 การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย

1.) ประเด็นการพิจารณาตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรและแผนการสอน

- ตรวจสอบว่าในแต่ละสาระ มีสาระการเรียนรู้อะไรบ้าง ก็สาระ
- ในแต่ละสาระกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้อย่างไร(แกนกลาง)
- กำหนดหน่วยการเรียนรู้และเนื้อหาของแต่ละหน่วยชัดเจนหรือยัง ว่าชื่อหน่วย

“.....” แล้วมีเนื้อหาอย่างไรบ้าง เช่น สาระที่ 1 ของสาระงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี คือ “ การดำรงชีวิตและครอบครัว” กำหนดหน่วยชื่อ “ผู้วัยก ผู้ก้าน” มีสาระ (เนื้อหา) ดังนี้

- บ้านและชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน
- เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานบ้าน
- การทำความสะอาดบ้าน
- การจัดบ้าน
- การซักเสื้อผ้า , เก็บ , พับ ฯลฯ

จากหน่วย “ผู้วัยก ผู้ก้าน” (ตามตัวอย่าง) นำมาทำใบขวง ชื่อหน่วยเดิม ไม่ต้องเปลี่ยนชื่อใหม่ ตรวจสอบว่า จุดประสงค์ ตรงตามเนื้อหาหรือไม่ สอนอะไร ได้อะไรกิจกรรม ให้แสดงให้เห็นกระบวนการ เช่น สนทนา , อภิปราย, สำรวจ, เล่า, เปรียบเทียบ, ปฏิบัติจริง สรุป ฯลฯ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา เขียนระบุให้ชัดเจน กรณีเป็นตัวบุคคลให้ระบุชื่อ นามสกุล และรายละเอียดเท่าที่จำเป็น ตรวจสอบความเป็นไปได้ของเนื้อหาสาระ ว่าเหมาะสมชั้นหรือไม่ อย่างไร ถ้ายากเกินไปสามารถสอนได้ในช่วงชั้นสูงสุดเช่น สอนไม่ได้ในชั้น ป.1 สอนได้ตอนอยู่ ป.3 ฯลฯ การวัดผลในชั้นเล็ก นักเรียนสามารถเขียนสรุปความ/ ทดสอบได้จริงหรือไม่ อย่างไร เพราะสามารถวัด ประเมินในสภาพจริงได้

ถ้ายืนยันว่าแผนที่เขียนใช้ได้ดี ให้ครูในกลุ่มนิเทศติดตามในชั้นเรียนตามแผนนั้น บางทีข้อความ(Wording) สามารถปรับเปลี่ยนให้สื่อความหมายได้เข้าใจ หากมีผู้อื่นนำแผนไปใช้ การนิเทศการสอนสาธิตนี้เป็นแบบเดียวกับการตรวจเยี่ยมของกรรมการชุดที่ 1 เพื่อการประเมินเข้าสู่ตำแหน่ง (ถือว่าเป็นการซ้อมใหญ่) หลังจากตรวจสอบทั้งหลักสูตรและแผนการสอนในแต่ละชั้นสมบูรณ์แล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

1. แนบใบความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระของวิชา ซึ่งได้จากผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดเวที หรือที่ได้นัดหมายมาจัดทำร่วมกันที่โรงเรียน หลังจากจัดเวทีแล้ว มาด้วย
2. จัดทำตามตารางสอนชั้น ป.1 และ ป.4 ที่มีภูมิปัญญามาสอนโดย
 - กำหนดสาระ(เนื้อหาวิชา) และชื่อภูมิปัญญาที่จะมาสอน
 - กำหนดวัน เวลา ที่จะสอนใน 1 สัปดาห์ ให้ชัดเจน

4.6 โรงเรียนแต่งตั้งครูวิชาการมีหน้าที่นี้เทศติดตามการใช้แผนของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยแนะนำช่วยเหลือกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชาในช่วงครึ่งภาคเรียนแรกและครึ่งภาคเรียนหลัง โดยติดตามประเมินผลด้วยการสัมภาษณ์ในประเด็น

ด้านผู้ปกครอง/ชุมชน

- ความพึงพอใจในตัวผู้เรียน , ความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดกับผู้เรียนเท่าที่ผู้ปกครองสังเกตเห็นในตัวเด็ก
- ความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้,กระบวนการจัดกิจกรรมของครู/ผู้สอน
- การให้ความร่วมมือ/การมีส่วนร่วม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านครูผู้สอน/ผู้รู้/ครูภูมิปัญญา

- ความสะดวก ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้,การจัดตารางเวลาเรียน
- การได้รับความร่วมมือจากผู้เรียน/ผู้ปกครอง
- ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผน
- ปัญหา/อุปสรรค

4.7 ครูผู้สอน ป.1 และป. 4 และครูวิชาการ ทีมงานวิจัยประชุมหลังการใช้แผนการสอนทุกสัปดาห์ เพื่อประเมินผลการสอน (ความพึงพอใจของผู้เรียน ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ การสอน) เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนในสัปดาห์ต่อไป

4.8 สํารวจข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยการสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาที่มาสอน ออกแบบสอบถามผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดเวทีชาวบ้านวิพากษ์หลักสูตร แผนการสอน การแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ

4.9 จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

1. ประวัติตำบลสันทราย

ตำบลสันทราย ในอดีตที่มีการบันทึกไว้โดย พระกัณหา อาปนโท เจ้าอาวาสวัดสันทรายหลวง ประมาณปี พ.ศ.2503 จากคำบอกเล่าสืบทอดกันมาของผู้เฒ่าผู้แก่ ว่า ประมาณ 250 ปีก่อน ในปี พ.ศ.2378 ได้มีผู้คนอพยพย้ายกันมาจาก เมืองเชียงใหม่ ซึ่งผู้อพยพเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวป่า ชาวเขา ซึ่งเป็นคนจากเมืองเชียงตุง ประเทศพม่าในปัจจุบัน ผู้คนเหล่านั้นได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในพื้นที่ตำบลสันทรายปัจจุบัน ภูมิประเทศในอดีตเป็นที่ดอนจึงเรียกว่าสัน หมู่บ้านที่เกิดขึ้นเรียกว่าบ้านหนองควาย บ้านปากกล้วย ภายหลังมีผู้ คนอพยพติดตามมาตั้งรกรากจากที่อื่น ๆ บ้าง และเรียกชื่อชุมชนนี้ว่า “ บ้านสันทราย ” จนถึงปัจจุบัน

2. สภาพทั่วไป

1.) **ที่ตั้งและอาณาเขต** ตำบลสันทราย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองเชียงราย ห่างจากตัวเมือง 7 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 32,500 ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดเขตเทศบาลนครเชียงราย
ทิศใต้ ติดเขตตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
ทิศตะวันออก ติดเขตตำบลท่าสาย อำเภอเมืองเชียงราย
ทิศตะวันตก ติดเขตตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย

2.) **ลักษณะภูมิประเทศ**

ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านคือ แม่น้ำลาวและแม่น้ำภรณ์ ไหลลงสู่แม่น้ำกก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ทำนา ปศุสัตว์ และเป็นที่อยู่อาศัย มีพื้นที่ป่าคือ สวนรุกขชาติโป่งสลิ ลักษณะเป็นสวนสักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ มีอายุหลายสิบปี มีหนองน้ำสาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่ หนองน้ำไฮ และหนองผักจิก ซึ่งเป็นแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรภายในตำบลสันทราย สภาพทั่วไปจึงเหมาะแก่การเพาะปลูก

3.) **ประชากร**

ประชากรในตำบลสันทรายมีทั้งสิ้น 9,177 คน เป็นประชากรชาย 4,625 คน หญิง 4,552 คน มีจำนวนครัวเรือน 2,595 แยกจำนวนประชากรตามหมู่บ้านได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันทรายทอง	ประชากรชาย 585 คน	หญิง 580 คน	รวม 1,165 คน
หมู่ที่ 2 บ้านสันทรายน้อย	ประชากรชาย 291 คน	หญิง 316 คน	รวม 607 คน

หมู่ที่ 3 บ้านโป่งสลิ	ประชากรชาย 425 คน	หญิง 281 คน	รวม 706 คน
หมู่ที่ 4 บ้านป่าดิ่ง	ประชากรชาย 320 คน	หญิง 366 คน	รวม 686 คน
หมู่ที่ 5 บ้านร่องก้อ	ประชากรชาย 576 คน	หญิง 596 คน	รวม 1,172 คน
หมู่ที่ 6 บ้านปากกล้วย	ประชากรชาย 891 คน	หญิง 843 คน	รวม 1,734 คน
หมู่ที่ 7 บ้านป่าข้าง	ประชากรชาย 197 คน	หญิง 191 คน	รวม 388 คน
หมู่ที่ 8 บ้านป่าข่า	ประชากรชาย 427 คน	หญิง 445 คน	รวม 872 คน
หมู่ที่ 9 บ้านใหม่ทรายทอง	ประชากรชาย 499 คน	หญิง 621 คน	รวม 1,200 คน
หมู่ที่ 10 บ้านใหม่สันติสุข	ประชากรชาย 414 คน	หญิง 333 คน	รวม 747 คน

3. การปกครอง

ตำบลสันทรายจัดการบริหารด้วยองค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยกำนัน เป็นผู้ปกครองสูงสุดในระดับตำบล มีผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณด้วยองค์การปกครองท้องถิ่นโดย องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย และมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แต่เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อยู่ในลักษณะต่างคน ต่างอยู่ มีคนถิ่นอื่นเข้าไปปะปนเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่น คนที่มีความรู้ มีศักยภาพไม่สมัครเป็นผู้นำของท้องถิ่น จึงทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในองค์กรยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ที่แท้จริง การแก้ไขปัญหาในชุมชนยังมีความคลาดเคลื่อนโดยเฉพาะในเรื่องการจัดการศึกษา อบรมยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาพอที่จะขับเคลื่อนระบบกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาจากรากฐานจริง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณที่จัดแบ่งสรรให้แก่หมู่บ้านเพื่อพัฒนาวัตถุสิ่งก่อสร้าง งบประมาณกับการศึกษาจะได้น้อยมาก

4. เศรษฐกิจ สภาพ เศรษฐกิจ วิถีชีวิตชุมชนตำบลสันทรายปัจจุบันแยกกลุ่มได้ดังนี้

- 1.) กลุ่มนายทุน พ่อค้า คนกลาง
- 2.) กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ มีชีวิตครอบครัวแบบอยู่ได้ อย่างพอเพียง
- 3.) กลุ่มเกษตรกร รับจ้าง และค้าขายเป็นรายวัน ซึ่งส่วนใหญ่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
- 4.) ศักยภาพขององค์กรท้องถิ่น

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล (ข้อมูลปีงบประมาณ 2546) 8,786,838.81 บาทแยกเป็น

- หอมวดภาษีอากร 7,341,003.70 บาท
- หอมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต 40,003.85 บาท
- หอมวดรายได้จากทรัพย์สิน 20,602.08 บาท
- หอมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 1,308,597.18 บาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจของตำบลสันทราย รายได้จากการจัดเก็บขององค์กรท้องถิ่นและของภาครัฐที่อุดหนุนเพียงพอต่อการบริหารพัฒนาในด้านการอำนวยความสะดวกในเรื่องวัตถุ สิ่งก่อสร้างแต่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนยังมีความแตกต่าง ยังมีคนส่วนใหญ่ที่รอบครัวได้รับความเดือดร้อน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ซึ่งนับวัน ค่าครองชีพก็สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาเป็นวัฏจักร

การประกอบอาชีพ

- จำนวนประชากรในตำบลสันทรายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เพราะมีแหล่งประกอบการในตำบลจำนวนหลายแห่ง หลายชนิด
- อาชีพรับราชการ
- เจ้าของสถานประกอบการ
- ทำนา ทำไร่ , เกษตรกรรม
- ค้าขาย
- รับจ้าง , ขายแรงงาน

5. สภาพแวดล้อมของชุมชน

1.) การคมนาคมและการตั้งถิ่นฐาน

เนื่องจากพื้นที่ตำบลสันทรายอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงรายประมาณ 5 กิโลเมตรและมีการคมนาคมที่สะดวกเพราะมีถนนพหลโยธินหรือถนนสายเอเชีย ซึ่งเป็นถนนหลักตัดผ่าน ในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านมีทั้งถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อทุกซอกซอย ประชาชนสามารถสัญจรไปมาได้สะดวกในการใช้รถ ใช้ถนน บนถนนสายหลักมีรถประจำทางให้บริการประชาชนตั้งแต่เช้าถึงค่ำ สภาพ การตั้งถิ่นฐานของประชากรค่อนข้างหนาแน่น ดังนี้

(1) บ้านเรือน ซึ่งประกอบไปด้วย

- บ้านเรือนของคนในตำบลสันทรายที่อยู่ดั้งเดิม
- บ้านเรือนของคนต่างถิ่นที่เข้ามาซื้อจากคนพื้นเพสันทรายดั้งเดิม
- บ้านจัดสรร (หมู่บ้านพฤษชาติ หมู่บ้านสิบสองปันนา หมู่บ้านชาญทิพย์ หมู่บ้านจิตติพร หมู่บ้านลานทองและเกาะชุมชน)

(2) สถานที่ราชการ

- โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย
- โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายหลักสูตรภาษาอังกฤษ (โรงเรียนบ้านสันทรายน้อย

เดิม)

- สถานีอนามัย- องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย

- สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย
- สวนรุกขชาติ โป่งสไล

(3) ตลาด

- ตลาดกลาง
- ตลาดในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

(4) โรงงาน

- โรงงานทอผ้า
- โรงงานเย็บผ้า
- โรงงานน้ำแข็ง/เครื่องดื่ม
- โรงงานประกอบโทรศัพท์มือถือ
- โรงงานประกอบเครื่องอิเล็กทรอนิกส์
- โรงงานทำพลาสติก
- โรงสี สหกรณ์การเกษตร

(5) โรงพยาบาล/สถานีนอนมัย

- โรงพยาบาลศรีบูรินทร์
- สถานีนอนมัยตำบลสันทราย
- สถานพยาบาลในหมู่บ้าน 5 แห่ง

(6) โรงแรม

- โรงแรมลิตเตลตัก
- โรงแรมวิริยมีรีสอร์ท
- โรงแรมริฟเวอร์วิล

(7) สถานประกอบการ เช่น

- ศูนย์การค้าเยี่ยมสวัสดิ์
- อุ้เกะพ่นสีประมาณ 5 แห่ง
- อุ้ซ่อมรถประมาณ 20 แห่ง
- ปั้มน้ำมัน 5 แห่ง
- ร้านค้า 20 แห่ง
- มินิมาร์ท 11 แห่ง
- ร้านขายของชำ ทุกหมู่บ้าน

2.) ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรน้ำ สภาพพื้นที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำสองสายไหลผ่านในเขตพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำลาวและแม่น้ำแม่กรณ์ มีหนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ถึงสองแห่ง คือหนองไฮ และหนองผักจิก นอกจากนี้ยังมีคลองส่งน้ำของชลประทานไหลผ่าน มีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน มักมีอุทกภัยเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ตำบลสันทราย พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะที่จะทำการเกษตร แต่เนื่องจากความเจริญของบ้านเมือง ทำให้ประชากรในเขตพื้นที่ส่วนหนึ่ง ขายที่ทำกินและเลิกทำการเกษตร หันไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่

ทรัพยากรป่าไม้ แม้จะเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับตัวเมือง แต่ในตำบลสันทราย มีสวนรุกขชาติขนาดใหญ่ 1 แห่ง คือ สวนรุกขชาติโป่งสไล ซึ่งเป็นสวนลักขนาดใหญ่ ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้

6. สภาพสังคม สังคมปัจจุบันของตำบลสันทรายมีความเปลี่ยนแปลงด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

1) มีคนต่างถิ่น ต่างศาสนาอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนปะปนกับคนสันทรายดั้งเดิมที่หลงเหลืออยู่บางตาจึงทำให้การรู้จักมักคุ้นสนิทสนมเหมือนญาติพี่น้องลดน้อยถอยลง มีชีวิตความเป็นอยู่แบบต่างคนต่างอยู่แบบสังคมเมือง

2) จากความเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน ทำให้วัฒนธรรมการทำงานเปลี่ยนไป คนต้องทำงานแข่งกับเวลา มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง จึงทำให้สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป พ่อ แม่ ลูก ไม่มีเวลาอยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้า ญาติ พี่น้องไม่มีเวลาได้พูดคุย ได้ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ความรัก ความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวมีไม่แน่นแฟ้นเหมือนเดิม พ่อ แม่เลี้ยงลูกด้วยการให้เงินทอง ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอน ทั้งลูกหลานไว้ให้ คนรับใช้หรือปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้ดูแล การศึกษาเป็นภาระของโรงเรียน ผู้ปกครองเข้าใจว่าเด็กจะดี ไม่ได้อยู่ที่ได้เข้าโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและอยู่ในเมือง

3) ความเจริญทางวัตถุนิยมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน แทบทุกครัวเรือนนิยมบริโภควัตถุนิยมในการดำรงชีวิต เช่น มีรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องซักผ้า เครื่องปรับอากาศ ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพทมือถือ ฯลฯ

4) วัยรุ่นส่วนใหญ่ในตำบลปฏิบัติตัวตามวัฒนธรรมทางตะวันตก ออกเที่ยวเตร่ มีสังคมนอกบ้าน สังคมกลางคืน คบเพื่อนต่างเพศ มีสัมพันธ์ทางเพศที่อิสระ ชาย-หญิงอยู่ด้วยกันง่าย และการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ

ผลกระทบที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

- 1.) การมีชุมชนหนาแน่นพื้นที่ถูกปรับสภาพ เป็นที่อยู่อาศัย โรงงานร้านค้า เป็นทำให้ผังเมืองเดิมถูกเปลี่ยนแปลง เป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมขัง พืชผัก นา สวนได้รับความเสียหาย ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ชาวไร่ ชาวนา มีความพยายามขายผืนแผ่นดินเพื่อไปประกอบอาชีพอื่น แทนการเกษตรกรรมที่เคยทำมาหากินแต่ดั้งเดิม
- 2.) โรงงาน อุตสาหกรรม สถานประกอบการ ไม่ได้มาตรฐานไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสีย ส่งผลให้ระบบน้ำบาดาล หนองน้ำ ลำคลองในชุมชนเกิดความเสียหาย
- 3.) ชุมชนทุกหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องขยะเป็นพิษ ไม่มีที่ทิ้งขยะ เกิดมลภาวะ
- 4.) จากการผสมผสานของคนในชุมชนซึ่งประกอบด้วยคนต่างถิ่น คนต่างดาว ชาวเขาที่เข้ามาใน หมู่บ้านก่อให้เกิดปัญหาเรื่อง การค้า การขาย การเสพ ยาเสพติดมีแรงงานอพยพโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานแบบไปถาวรเพื่อขายแรงงาน บุตรหลานซึ่งต้องติดตามบิดามารดาย้ายมาจากโรงเรียนในท้องถิ่นอื่น ๆ พื้นฐานความรู้การบ่มเพาะลักษณะนิสัยต่างกับเด็กในชุมชนดั้งเดิมซึ่งสามารถเก่งไอนลักษณะอันพึงประสงค์ให้กันได้โดยง่ายถ้าครอบครัวอ่อนแอ
- 5.) จากการประพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ไม่มีความระมัดระวังในเรื่องเพศศึกษา ก่อให้เกิดปัญหาเรื่อง การป่วย การตายจากโรคเอดส์ การทิ้งลูกหลานไว้ให้ญาติดูแล เนื่องจากการหย่าร้าง และการ สูญเสียชีวิต
- 6.) จากการมีความเจริญในสภาพของชุมชนและความเจริญทางวัตถุนิยมในยุคปัจจุบันทำให้ประชากรเกิดการเจ็บป่วยสูญเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย ได้ง่ายกว่าสภาพความเป็นอยู่ในสมัยก่อน

7. ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม

ถึงแม้กลุ่มคนของตำบลสันทรายดั้งเดิมจะลดน้อยถอยลงจากเดิมไปมากแต่ก็ยังมีการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมแต่ก่อนเก่า ถือประเพณี ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีวัดในตำบล สันทราย จำนวน 5 วัด มีประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดมาดังนี้

- เข้าพรรษา ออกพรรษา
- ประเพณีตานก๋วยสลาก
- ประเพณีทำบุญ 12 เป็ง
- ประเพณียี่เป็ง
- ประเพณี ตานข้าวใหม่
- เทศน์มหาชาติ

- ปอยคานข้าวสังข์ (พิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้คนที่ล่วงลับกระทำต่อเมื่อลูกหลานมาพร้อมกัน)
- ยกช่อฟ้า ฝังลูกนิมิต
- ปอยหลวง(งานเฉลิมฉลองเกี่ยวกับวัด และศาสนา)
- ตักบาตรเทโว
- ส้องขวัญ
- สืบชะตา
- เลี้ยงผีปู่ย่า
- สะเดาะเคราะห์
- คูหมอ คูฤกษ์ คูยาม
- ประเพณีปีใหม่เมือง (สมัยก่อนการรณรงค์ห้าห้าห้าผู้เฒ่าผู้แก่ จะใช้แต่น้ำมันสัปปาย แต่ปัจจุบันมีการนำเอาสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องบริโภค มาเป็นเครื่องสักการะด้วย)

8. การศึกษา

ในตำบลมีโรงเรียน 1 แห่งคือโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย จัดการศึกษาระดับปฐมวัย และประถมศึกษา ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีโรงเรียนในเครือข่ายเป็นโรงเรียนหลักสูตรภาษาต่างประเทศสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีศูนย์พัฒนาการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 4 แห่ง สภาพความรู้ การศึกษาของคนในชุมชนส่วนใหญ่ มีตั้งแต่สามารถอ่านออก เขียนได้ ไปจนถึงระดับปริญญา มีผู้ที่ไม่รู้หนังสือหลงเหลืออยู่ไม่มากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย

- 1.) เด็กนักเรียนได้รับการเอาใจใส่ ดูแลจากผู้ปกครองน้อยมาก เด็กขาดความรัก ความอบอุ่นที่แท้จริงเพราะผู้ปกครองมักแสดงความรักต่อ ลูกหลานด้วยการให้เงินทอง ทดแทนการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจนเป็นปัญหาให้นักเรียนแสดงออกซึ่ง ขาดสมาธิ การระต่อผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนพ่อแม่ ไม่ประหยัด ใช้สิ่งของเกินความจำเป็นกับชีวิตที่เป็นอยู่ นักเรียนขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2.) ผู้ปกครองที่มีฐานะดีมีค่านิยมในการส่งลูกหลานเข้าไปเรียนโรงเรียนในเมืองเป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากสถิติการรับนักเรียนเข้าเรียนของโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย ปีการศึกษา 2547 จากจำนวนผู้มีอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนในเขตบริการของโรงเรียน จำนวนทั้งหมด 119 คนแต่มาเข้าเรียนที่ โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายเพียง 50 คนคิดเป็นร้อยละ

ละ 42 และจากจำนวนผู้เข้าเรียน 50 คนนั้น เป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจำนวน 27 คนดังนี้

(1) เด็กที่ได้รับผลกระทบเอดส์	จำนวน	4	คน
(2) เด็กถูกทอดทิ้ง อาศัยอยู่กับญาติ	จำนวน	5	คน
(3) มาจากครอบครัวอย่าร้าง	จำนวน	7	คน
(4) ปัญหาครอบครัวยากจนมาก	จำนวน	9	คน
(5) เด็กด้อยโอกาส	จำนวน	2	คน

ข้อมูลเด็กกำพร้าตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย

อนุบาล 1-ป.6	กำพร้าบิดา-มารดา			กำพร้าบิดา			กำพร้ามารดา			บิดา-มารดาแยกกัน		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
รวมทั้งสิ้น	14	9	23	29	22	51	4	7	11	39	32	71
รวมเด็กกำพร้าทั้งสิ้น = 156 คน จากจำนวนนักเรียน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 ข้อมูล วันที่ 10 มิถุนายน 2546												

9. ทำเนียบผู้รู้ คุรุภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

ที่	ความรู้/ความสามารถ	ผู้รู้ คุรุภูมิปัญญา	แหล่งเรียนรู้
1	งานปั้นหม้อ	นายตีบ สืบสุริยะ	สถานประกอบการ หมู่ที่ 3 โป่งสลิ
2	งานทอผ้า	นางบุหงา จันทรหน่อแก้ว	สถานประกอบการของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 2 สันทรายน้อย
3	งานทำไม้กวาด	นางบัวจัน ทิศเทศ	บ้านครูชาวบ้าน หมู่ที่ 1 บ้านห้วยบง
4	งานจักรสาน	นายสว ย คำดีบ	บ้านครูชาวบ้าน หมู่ที่ 6 บ้านปากกล้วย
5	งานใบตอง	นางธิดา อินตะแก้ว	โรงเรียน
6	งานตีเหล็ก	นายประถม ศรีพิชัย	สถานประกอบการหมู่ที่ 1 สันทราย
7	ปักผ้าด้วยจักร	นางบัวผัน ไชยสานและสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี	สถานประกอบการ หมู่ที่ 7 ป่าช้าง

ที่	ความรู้/ความสามารถ	ผู้รู้ ภูมิปัญญา	แหล่งเรียนรู้
8	การทำอาหาร	นางสา มลารัตน์	โรงเรียน และสถานประกอบการ หมู่ที่ 6 ปากกล้วย
9	ตัดกระดาษ (ตัด ตุ่ง , ทำดอกไม้ จันทร์,ประดิษฐ์ พวงหรีดด้วยดอกไม้สด)	นางคำปัน ไชยชมภู	โรงเรียน และสถานประกอบการ
10	ทำเฟอร์นิเจอร์ หวาย	นางมังกร ขามไทย	สถานประกอบการ หมู่ 10 บ้านใหม่สันติสุข
11	ทำกระบายจาก กะลามะพร้าว	นายอินแก้ว กุลดี	ที่บ้านครูชาบ้าน หมู่ 10 บ้านใหม่สันติสุข
12	ทำเครื่องอบดอก ไม้ดูกลิ่น	นางพัชร ถาวรพิกุล	ที่บ้านครูชาบ้าน หมู่ที่ 1 สันทราย
13.	พิธีกรรม - การขึ้นตัวตั้งสี่ - สืบชะตา	นายบุญทา ชินะใจ	หมู่ที่ 10 สันทราย
14.	บ้านตัวอย่าง	นายสม กาจิณา	บ้านหมู่ที่ 10 สันทราย
15.	เกษตรพอเพียง	นายอินสม แก้วสิทธิ	บ้านหมู่ 8 ป่าข่า
16.	วันสำคัญทาง ศาสนา	พระครูสมศักดิ์ ดนขโย	เจ้าอาวาสวัดปากกล้วย
17.	นิทานคำเมือง	นายดำรง ทุนอินทร์	หมู่ที่ 9 สันทรายทอง
18.	สะล้อ ซอซึง	นายพิเชษฐ์ ปิ่นคำ	ป่าอ้อดอนชัย
19.	วัดร่องขุน	นางศรินทิพย์ แดง สนั่น	บ้านร่องขุน ต.ป่าอ้อดอนชัย
20.	แม่ไม้มวยไทย	นายสนิท นันตะชัย	บ้านปางริมกรณ์
21.	ฟ้อนสาวไหม	นางนงคราญ ภิญโญ	หมู่ที่ 8 ป่าข่า
22.	เพลงกล่อมเด็ก	แม่อุ้ยสา ตะวิโล	หมู่ที่ 4 ป่าดิง

บทที่ 4

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการ กับความต้องการของท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม

การศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้มีการจัดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย แต่ทุกรูปแบบจะจัดให้มีความสอดคล้องและสมเจตนาธรรมของพระราชบัญญัติการศึกษาได้นั้น จำเป็นต้องมีการปฏิรูปครบทุกด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และด้านการเรียนการสอน แต่ละด้านจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย ทั้งด้านผู้เรียน ผู้สอน ผู้สนับสนุนโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน (30 เปอร์เซนต์) เพื่อส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เพื่อบูรณาการการจัดการศึกษาและจัดทำหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรกลาง(70%) กับความต้องการของท้องถิ่น (30 %) โดยการศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ส่วนด้วยกันคือ

1. ศักยภาพของชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ความรู้ในท้องถิ่น ในเขตบริการของสถานศึกษามีสถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร มีแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรธรรมชาติสถานประกอบการที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านไหน ความพร้อมของชุมชนที่จะเข้ามาช่วยในเรื่องการศึกษามากน้อยเพียงใด
2. ทิศทางด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชน ลักษณะชุมชนในบริบทของสถานศึกษามีสภาพความเป็นอยู่ของสังคมอย่างไร ผู้อยู่อาศัยเป็นชุมชนดั้งเดิมหรือผสมผสาน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอะไร ความเชื่อหรือมีวัฒนธรรมเน้นหนักด้านใดด้านหนึ่งหรือไม่ หรือมีวัฒนธรรมประเพณีเหมือนสังคมคนไทยส่วนใหญ่โดยทั่วไป
3. บุคลากร ในที่นี้หมายถึงรวมถึง ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนของตนเอง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้รู้/ครูภูมิปัญญา แกนนำชุมชน สถานประกอบการ เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน มีความรู้ ความเข้าใจของการปฏิรูปการศึกษามากน้อยเพียงใด มีความสามารถเข้ามาสนับสนุนให้ความช่วยเหลือเรื่องการจัดการศึกษาได้อย่างไร

โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัย และทีมผู้ร่วมวิจัย เพื่อปรับกระบวนการทัศนคติให้ไปในแนวเดียวกันและจากนั้นร่วมกันสำรวจข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ชุมชนอยากได้ ศักยภาพของชุมชน วัฒนธรรม องค์ความรู้ในท้องถิ่นด้านต่างๆ แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการในชุมชน และแนวทางการสนับสนุนของชุมชน ด้วยการแบ่งนักเรียนเป็นทีมเพื่อช่วยกันสำรวจข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านของตนเอง โดยสำรวจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในท้องถิ่น อาทิ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้รู้ ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทีมวิจัยจะนำมาประมวล เพื่อนำเสนอในเวทีชาวบ้าน ชุมชนจะได้ร่วมเรียนรู้ ร่วมตรวจสอบ ร่วมกันกำหนด ความต้องการเนื้อหาและกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนที่จะเพิ่มเติมบูรณาการกับหลักสูตรกลาง ไปจนถึงการเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนสถานศึกษาด้านต่างๆ ต่อไป

2. ทีมวิจัยกับคณะครู ร่วมกันการวิเคราะห์ ปรัชญา เจตนารมณ์ หลักสูตรกลางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดทำเป็นแนวทางแก่โรงเรียนกับความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้วิธีการแบ่งทีมวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรออกเป็น 8 ทีม สร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ และจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับร่าง เพื่อนำเสนอให้กับชุมชนได้ร่วมกำหนด ระดมความคิด ร่วมตรวจสอบข้อมูล ในการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นไปได้ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกฝ่าย เช่น ด้านผู้รู้ วัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ฯลฯ รวมทั้งกำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่ชุมชนต้องการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเมือง (30 เปอร์เซนต์) ที่มีคนในชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนด และร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ที่จะกลายเป็นพันธสัญญา สัญญาประชาคม ร่วมกันต่อไป

3. ทีมวิจัย และคณะครู ออกแบบสำรวจข้อมูล โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็น 11 กลุ่ม ตามหมู่บ้าน ในตำบลสันทราย ซึ่งเป็นเขตบริการของสถานศึกษาร่วมกันทำการสำรวจข้อมูล จากตัวแทนผู้ปกครอง ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 300 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการ ในการกำหนดคุณลักษณะ เนื้อหา กระบวนการ ที่จะนำมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรกลาง ที่ครอบคลุม ประเด็นต่อไปนี้

- อาชีพในชุมชน
- ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม และปัจจุบันของท้องถิ่น
- ผู้รู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่จะมาช่วยเป็นวิทยากร/ครู

- สถานประกอบการ หรือแหล่งเรียนรู้ ที่จะให้ นักเรียนได้ไปแสวงหาความรู้ จัดทำโครงการ แหล่งฝึกงาน
- ความคาดหวัง หรือความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (อนาคตของลูกหลาน)
- แนวทางในการที่ชุมชนจะเข้าร่วมสนับสนุน ช่วยเหลือในการจัดการศึกษาที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

จากนั้นทีมวิจัยจะประมวลข้อมูลออกมา เพื่อนำเสนอให้กับชุมชนได้ร่วมตรวจสอบ และร่วมกันกำหนด

4. จัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อประเมินสถานการณ์ สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับสถานศึกษา จากคณะบุคคล 3 ฝ่าย โดยมี

- คณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา
- ตัวแทนนักเรียน
- ตัวแทน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของท้องถิ่นและตัวชี้วัดภายนอกร่วมกัน เพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการ ของ บุคคลในแต่ละฝ่าย (ครู / นักเรียน / ชุมชน แล้วหลอมรวม ปัญหาและความต้องการของแต่ละฝ่ายเป็นอันเดียวกัน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ นำมาปรับปรุงเป็นโครงการพัฒนาปรับกระบวนการทัศน์ให้ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นที่สอดคล้องมุ่งไปในทิศทางเดียวกันตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

5. จัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

- การปฏิรูปการศึกษาและโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาเป็นพื้นฐานพอสังเขป และทำความเข้าใจว่าหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนและท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือระหว่าง บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ร่วมกันกำหนดจัดทำเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และความคาดหวังที่พึงประสงค์ร่วมกัน
- นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อให้ครู และชุมชน ได้ตรวจสอบเรียนรู้ จากนั้น ในที่ประชุมร่วมกันเพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดหายไป ของแหล่งเรียนรู้ ใน

ท้องถิ่นรวมถึงผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อย ในบริบทของโรงเรียนแล้วนำมาเป็นข้อมูลร่วมกันในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความคาดหวังของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. ประชุมทีมวิจัย คณะครู และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประมวลสภาพความต้องการของชุมชน (30 %) นำมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการที่จะนำมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรแกนกลาง (70 %) ที่จะร่วมกันกำหนด

- กำหนดรายละเอียดเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ชุมชนต้องการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน (30 %)
- การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ด้านผู้รู้ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านงบประมาณ สถานที่ฝึกประสบการณ์ ฯลฯ โดยที่จะช่วยเหลืออะไรบ้าง ทำอย่างไร ที่จะเอื้อต่อการจัดการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนที่เป็นไปตามที่คาดหวังร่วมกันได้อย่างแท้จริง
- ตัวชี้วัดในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งการติดตามประเมินผล
- สร้างกลไก/การจัดการ การเคลื่อนงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานองค์กรท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกฝ่าย ในการจัดการศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

7. ประชุมปฏิบัติการทีมวิจัย ร่วมกับครูผู้สอนจริงในระดับชั้น ป.1 และ ป.4 เพื่อจัดทำร่างหลักสูตรฉบับบูรณาการ โดย

1) วิเคราะห์หาความต้องการที่มีอยู่แล้วในหลักสูตร และที่จะเพิ่มเติม สอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระวิชา และเพิ่มเติมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเป็นสัดส่วนเนื้อหาของสาระที่ชุมชนต้องการ และเป็นการแทรกกระบวนการเข้าไปในทุกสาระ

2) ร่วมกันกำหนดเนื้อหา/กระบวนการ โดยทีมวิจัย ทีมครูผู้สอน และทีมร่วมสนับสนุน ร่วมกันจัดร่างหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการระหว่าง หลักสูตรแกนกลาง + ความต้องการของชุมชนเข้าด้วยกัน ในประเด็น

- แนวคิด หลักการ จุดประสงค์
- คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- เนื้อหาสาระ
- กระบวนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระวิชา
- การวัดผลประเมินผล แบบใหม่
- ผู้เรียน , ผู้สอน

8. จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ตัวแทนกลุ่มในชุมชน เพื่อร่วมตรวจสอบ “ร่างหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการระหว่างหลักสูตร และแนวการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่เขตเมืองของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย “ให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และรับข้อตกลงร่วมกัน

9. ประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการเรียนของแต่ละกลุ่มสาระที่จะนำเอาความต้องการของท้องถิ่นสอดแทรกเข้าไปในสาระ ในกิจกรรมการเรียนการสอน สาระวิชาต่าง ๆ ได้ โดยคณะครูผู้รู้ร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 8 ทีม ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการจัดทำแผนการเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เป้าหมาย วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมและปฏิทินการเรียนรู้ ผู้เรียน ผู้สอน แหล่งเรียนรู้ เวลา/ชั่วโมงสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การวัดผลประเมินผล

ดังจะยกตัวอย่างเป็นรูปธรรม ในส่วนของกิจกรรมการเรียนที่จะสอดแทรกเข้าไปในกลุ่มสาระทั้ง 8 ตามความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ความต้องการให้ลูกหลานสืบสาน อาชีพท้องถิ่น

สามารถจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ได้น้อย 12 หน่วย ซึ่งจะใช้เวลาเรียนตลอดภาคเรียน รวม 80 ชั่วโมง โดยอาชีพที่ชุมชน อยากให้ลูกหลานสืบทอด ได้แก่

ที่	หน่วยการเรียนรู้	ชื่อผู้สอน	แหล่งเรียนรู้
1	งานปั้นหม้อ	นายดิบ สืบสุริยะ	สถานประกอบการ หมู่ที่ 3 โป่งสลิ
2	งานทอผ้า	นางบุหงา จันทรห่อแก้ว	สถานประกอบการของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 2 สันทรายน้อย
3	งานทำไม้กวาด	นางบัวจัน ทิศเทศ	บ้านครูชาบ้าน หมู่ที่ 1 บ้านห้วยบง
4	งานจักรสาน	นายสว ย คำดิบ	บ้านครูชาบ้าน หมู่ที่ 6 บ้านปากกล้วย
5	งานใบตอง	นางธิดา อินตะแก้ว	โรงเรียน
6	งานตีเหล็ก	นายประถม ศรีพิชัย	สถานประกอบการหมู่ที่ 1 สันทราย

ที่	หน่วยการเรียนรู้	ชื่อผู้สอน	แหล่งเรียนรู้
7	ปักผ้าด้วยจักร	นางบัวผัน ไชยสาน และ สมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี	สถานประกอบการ หมู่ที่ 7 ป่าช้าง
8	การทำอาหาร	นางสา มลารัตน์	โรงเรียน และสถานประกอบการ หมู่ที่ 6 ป่ากล้วย
9	ตัดกระดาษ (ตัดสูง, ทำดอกไม้จันทร์, ประดิษฐ์พวงหรีด ด้วยดอกไม้สด)	นางคำปิ่น ไชยชมภู	โรงเรียน และสถานประกอบการ
10	ทำเฟอร์นิเจอร์ หวาย	นางมังกร ขามไทย	สถานประกอบการ หมู่ 10 บ้านใหม่ สันติสุข
11	ทำกระบายจาก กะลามะพร้าว	นายอินแก้ว กุลดี	ที่บ้านครูชาwbาน หมู่ 10 บ้านใหม่สันติ สุข
12	ทำเครื่องอบดอกไม้ ตุ๊กตกลีน	นางพัชร ถาวรพิกุล	ที่บ้านครูชาwbาน หมู่ที่ 1 สันทราย

ตัวอย่างของวิธีการจัดการเรียนรู้ ในเรื่องอาชีพท้องถิ่น ทำได้โดย

(1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยจัดในแหล่งเรียนรู้ แหล่งปฏิบัติงาน แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ โดยครูผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิทยากรบุคคลภายนอกภายใต้ความร่วมมือของสถานศึกษา ผู้เรียนและปัจจัยสนับสนุนในทุกด้าน

(2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อเน้นให้นักเรียนได้ลงมือทำงาน จริง ๆ ตามขั้นตอน คือ

- ได้ศึกษาวิเคราะห์ พิจารณา
- ได้เกิดการวางแผน
- ลงมือปฏิบัติโดยครูผู้สอนได้ให้คำแนะนำ
- ผู้เรียนเรียนรู้แล้วฝึกฝนจนเกิดทักษะ
- นักเรียนสามารถประเมินผลงานที่ตนเองทำแล้วนำมาปรับปรุง พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

(3) ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ชน

ตัวอย่างที่ 2 การสอดแทรกสาระที่ชุมชน ต้องการเข้าไปในกลุ่มสาระทั้ง 7 เช่น

(1) วิชาคณิตศาสตร์ จะสอดแทรกความต้องการ ของชุมชนในการคิดเลขเป็น คำนวณเป็นให้ กับนักเรียนโดย ให้นักเรียนทำโครงการเกี่ยวกับ กำไร ขาดทุน ของการประกอบการของผู้ปกครอง หรือของกิจการ ร้านค้า ในโรงเรียน

(2) วิชาสังคม จะสอดแทรก กิจกรรมสังคมของชุมชน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยให้เด็กเข้าไปร่วมแล้วก็บันทึก ทำรายงาน หรือให้เด็กจัดรวมกลุ่มเป็น ชมรม เช่น ชมรมยุวพุทธ ชมรมดนตรีพื้นบ้าน ชมรมการฟ้อน เพื่อการออกกำลังกาย เป็นต้น

(3) วิชาวิทยาศาสตร์ จะสอดแทรกความต้องการของชุมชน เช่น ให้นักเรียนทำการสำรวจ ดินไม้ในโรงเรียนกับที่บ้าน เพื่อทำความรู้จักชนิด และธรรมชาติของพืช , ไปเรียนรู้กับครูชาวบ้านเรื่อง การจัดทำโคลนลอย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ และครูผู้สอนสอดแทรกเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์เรื่องแรงดัน, ให้นักเรียนจัดทำโครงการงานเรื่องการเลี้ยงสัตว์ บันทึก สังเกต, เรียนรู้เรื่องการทำนา ซึ่งสามารถเรียนประกอบเนื้อหาเรื่องระบบนิเวศ หรือสามารถซ่อมคอมพิวเตอร์ได้

(4) วิชาพลศึกษา จะสอดแทรกความต้องการของชุมชนในการละเล่นพื้นบ้าน โดยให้เด็กนักเรียน ไปศึกษาวิธีการทำอุปกรณ์การละเล่น วิธีการเล่น เพื่อจัดทำเป็นโครงการ จากครูชาวบ้าน

(5) วิชาภาษาไทย จะสอดแทรกความต้องการของชุมชน โดยการรวมกลุ่มนักเรียนที่ สนใจ ขึ้นมา เพื่อ สืบสานกิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการค่าว ซอ จ้อย ฯลฯ โดยเรียนกับครูชาวบ้านที่มีความรู้ความ ชำนาญ

โดยในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สอดแทรกความต้องการของชุมชนเข้าไป นอกจากที่จะวัด หรือทดสอบตามผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแล้ว ยังมีการวัดผลประเมินผลร่วมกันกับชุมชน โดย

(1) ผู้ปกครอง/ครูชาวบ้าน ครูที่ร่วมสอนจากชุมชน เป็นคนรับรองการทำกิจกรรม การปฏิบัติ กิจกรรมของนักเรียน และประเมินการเปลี่ยนแปลงหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม ว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของชุมชนมากน้อยแค่ไหน

(2) จัดประชุม เพื่อรายงานผลของแต่ละภาคเรียน เพื่อให้ผู้ปกครอง หรือครูชาวบ้านหรือที่ เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนได้มาสะท้อนถึงผลที่นักเรียนได้เรียนรู้ว่าเรียนรู้แค่ไหน จะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ร่วมกัน

(3) นักเรียนประเมินตนเอง โดยการจัดทำรายงานประเมินตนเอง ว่าตนเองได้เปลี่ยนแปลง ได้เกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อเสนอต่อครูและผู้ปกครอง

(4) ครูนำส่วนที่ได้ประเมินตามหลักการศึกษา กับส่วนที่ได้จากการประเมินของ ผู้ปกครอง ครูชาวบ้าน และนักเรียน ทั้ง 3 ฝ่าย มารวมกัน ซึ่งจะสามารถบ่งชี้ได้ว่า

- การเรียนรู้ของนักเรียน บรรลุเป้าหมายหรือไม่
- การสอนของครู บรรลุเป้าหมายหรือไม่
- การมีส่วนร่วมของชุมชน บรรลุเป้าหมายหรือไม่

10. ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง (ทีมวิจัย ครูผู้สอน ครูชาวบ้าน/วิทยากรชุมชน) เพื่อช่วยกันรับรองแผนการสอน และสร้างกฎกติกา ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อนำไปดำเนินการทดลองใช้จริงในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ในระดับชั้น ป.1 และ ป. 4

11. ประชุมทีมวิจัย เพื่อสรุปบทเรียน ขั้นตอนกระบวนการในการบูรณาการจัดการเรียนการสอน (70%+30%) ที่ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือในการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ และแผนการเรียนการสอน ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม อย่างละ 50 เล่ม เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นคู่มือในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มครูและตัวแทนผู้นำชุมชนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตเมืองอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ต่อไป

12. จัดเวทีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินผลการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามตัวชี้วัดดังนี้

- ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของชุมชนหรือไม่
- ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจและให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงไร
- แนวทาง กระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีอะไรบ้าง
- นักเรียนมีคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
- การบริหารจัดการมีอุปสรรค /ปัญหา/อย่างไร
- การใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่นกับการใช้หลักสูตรเดิมมีความแตกต่างกันอย่างไร
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นที่น่าสนใจหรือไม่
- ครูเข้าใจหลักสูตร ใช้หลักสูตรและสามารถพัฒนาหลักสูตรได้เพียงใด

13. การถ่ายทอดประสบการณ์ในการบูรณาการหลักสูตรฉบับที่หลอมรวมระหว่างหลักสูตรกลางของรัฐกับความต้องการของท้องถิ่น และการจัดทำแผนการเรียนการสอน ให้ แก่โรงเรียนในเขตเมืองและตัวแทนผู้นำชุมชนในโรงเรียนต่างๆ ผ่านการจัดเวทีเรียนรู้ซึ่งเป็นการเผยแพร่ ขยายผลให้ชุมชนและโรงเรียนในเขตเมืองอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ต่อไป

บทที่ 5

ผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและผลการทดลองใช้หลักสูตรที่บูรณาการ กับความต้องการของท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ผลจากการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมถึงการกำหนดเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน ความรู้เพิ่มเติมของท้องถิ่นผนวกเข้ากับหลักสูตรแกนกลาง จนได้หลักสูตรศึกษาที่บูรณาการความรู้พื้นฐานของภาครัฐกับความต้องการของท้องถิ่นที่ชุมชนมีส่วนร่วม ออกมาและได้นำหลักสูตรที่ร่วมกันทำไปทดลองใช้สามารถสรุปผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในการเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยและทีมผู้ร่วมวิจัย ในการปรับกระบวนการทัศน์ให้ไปในแนวเดียวกันซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ทางทีมวิจัยได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุยกับผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานสกว.ภาคเขตเชียงราย – พะเยา – ฝาง เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิด และยังได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการจัดการศึกษา จากโครงการวิจัยที่เคยได้รับทุนสนับสนุนทุนวิจัยจากสกว. ทำให้มองเห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น จากกระบวนการในการพัฒนาดังกล่าวเป็นผลให้ทีมวิจัยและครูเข้าใจแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน และนำเสนอเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสามารถสรุปตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

ตัวบ่งชี้ครู

- 1) ต้องเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
- 2) จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 3) จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 4) เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
- 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
- 6) ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
- 7) ใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

- 8) ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง
- 9) ฝึกฝนกิจกรรมรายสัปดาห์และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
- 10) สังเกตและประเมินพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ผู้เรียน

- 1) ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง สัมผัสธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
- 3) ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
- 4) ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
- 5) ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
- 6) ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเอง
- 8) ผู้เรียนฝึกให้ตนเองมีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
- 9) ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากนั้นได้ร่วมกันสำรวจข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ชุมชนอยากได้ ศักยภาพของชุมชน วัฒนธรรม องค์ความรู้ในท้องถิ่นด้านต่างๆ แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการในชุมชน และแนวทางการสนับสนุนของชุมชน ด้วยการแบ่งนักเรียนเป็นทีมเพื่อช่วยกันสำรวจข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านของตนเอง โดยสำรวจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในท้องถิ่น อาทิ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้รู้ ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทีมวิจัยจะนำมาประมวล เพื่อนำเสนอในเวทีชาวบ้าน ชุมชนจะได้ร่วมเรียนรู้ ร่วมตรวจสอบ ร่วมกันกำหนด ความต้องการเนื้อหาและกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนที่จะเพิ่มเติมบูรณาการกับหลักสูตรกลาง ไปจนถึงการเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนสถานศึกษาด้านต่างๆ โดยสรุปดังนี้

ข้อมูลศักยภาพของชุมชน ที่เป็นตัวขับเคลื่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

- ก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการกับความต้องการของท้องถิ่นได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้นำระดับท้องถิ่น ในด้านการจัดการศึกษา พบว่า ไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนงานในด้านการจัดการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลนทราย ซึ่งอาจเนื่องมาจากการมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา หรืออาจเนื่องมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของครูหรือของโรงเรียนเท่านั้น

- ได้ข้อค้นพบภาพลักษณ์ของครูในมุมมองของชุมชน ที่แตกต่างไปจากอดีต ซึ่งเคยได้รับการยกย่องอย่างสูงว่าเป็นปูชนียบุคคล ปัจจุบันถูกมองว่าเป็นเพียงอาชีพหนึ่งไม่แตกต่างจากบุคคลอื่นๆทั่วไป และครูควรปฏิรูปตนเองไปพร้อมกับการปฏิรูปการศึกษา

จากการจัดเวทีชาวบ้านครั้งแรกเพื่อประเมินสถานการณ์สภาพปัจจุบัน/ปัญหาทำให้โรงเรียนได้ทราบความต้องการของผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง 3 ฝ่ายและผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันสังเคราะห์ปัญหา และความต้องการเป็นของโรงเรียนเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปไปในทิศทางเดียวกันและทำให้เกิดผลกระทบคือโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีงามกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

- ได้รับการสนับสนุนจากกัลยาณมิตร กลุ่มบุคคลภายนอกที่มีประสบการณ์การทำงานที่หลากหลาย

- นักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีความสุขกับการเรียน รักและอยากมาโรงเรียน ได้เรียนในสิ่งที่ตนต้องการ

- ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่บุตรหลานมากขึ้น สนใจติดตามข่าวสารจากโรงเรียน

- โรงเรียนมีบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม

- ชุมชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกับโรงเรียน

- ชุมชนมองเห็นสภาพปัญหาว่าเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการ จึงเสนอให้มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายครอบครัวสัมพันธ์ โดยของบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนเงิน 130,000 บาท

- การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถมองเห็นถึงมุมมองที่แตกต่างของแต่ละฝ่าย ได้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ซึ่งบางกรณีโรงเรียนยังคิดไม่ถึง

- ชุมชน มีความพึงพอใจ ที่โรงเรียนให้ความสนใจต่อองค์ความรู้/ผู้รู้ และการแสดงเจตจำนงของโรงเรียนที่จะถ่ายทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมภูมิปัญญา นอกจากนี้ ยังมีความกระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดและอนุรักษ์ดังกล่าว

- ชุมชนหันมาให้ความสนใจต่อกิจการของทางโรงเรียนและให้ความร่วมมือต่อทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี

- เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้รับรู้ความต้องการและปัญหาซึ่งกันและกันรวมทั้งเกิดความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกการสนับสนุนการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

- ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1) ด้านโครงสร้างนโยบาย

- (1) โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน
- (2) มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา
- (3) มีแผนการปฏิบัติงานประจำปี
- (4) มีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติ

2) ด้านผลผลิตและการบริการโรงเรียนดำเนินการดังนี้

- (1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเต็มศักยภาพของผู้เรียน
- (2) ให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค
- (3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (4) บริการจัดหาทุนทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส
- (5) นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข อยากมาโรงเรียน

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกวิชาได้มาตรฐานตามที่ทางโรงเรียนตั้งไว้

4) ด้านบุคลากร

- (1) บุคลากรมีความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษา
- (2) บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ก้าวทันสถานการณ์
- (3) บุคลากรทำงานเป็นทีม ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นที่น่าพอใจ

5) ด้านประสิทธิภาพทางการศึกษา

(1) มีการแต่งตั้งคณะทำงานระบบข้อมูลสารสนเทศ จัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ตรวจสอบ ติดตามเป็นระบบ

(2) การเงินมีสภาพคล่อง สามารถเบิกจ่าย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่น

(3) มีเงินทุนหมุนเวียนที่เอื้อต่อการช่วยเหลือนักเรียน และเอื้อต่อการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

6) ด้านวัสดุและทรัพยากร

โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับงบประมาณจากงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ซึ่งยังขาดในเรื่องของเทคโนโลยี(คอมพิวเตอร์)

7) ด้านการบริหารจัดการ

ชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมต่างๆ ตามที่โรงเรียนร้องขอ

- ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1) ด้านสังคม วัฒนธรรม

- ที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่ราบ เขตชนเมือง ประชากรดั้งเดิมเป็นชาวพื้นเมืองล้านนา ปัจจุบันมีชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขาย้ายถิ่นมาอยู่อาศัยจำนวนหนึ่ง มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมเป็นของล้านนา การคมนาคมสะดวก มีถนนพหลโยธินเป็นถนนสายหลักในการเดินทาง ส่วนถนนสายเล็กในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ลาดยางหรือเทคอนกรีตเสริมเหล็ก

- ทุกหมู่บ้านมีผู้รู้/ภูมิปัญญา หลายสาขาอาชีพ ที่พร้อมจะถ่ายทอดแก่ลูกหลาน
- ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
- สภาพครอบครัวในชุมชน มีครอบครัวที่แตกแยกเนื่องจากปัญหาต่างๆ เช่น แต่งงานในวัยที่ยังไม่เหมาะสม ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ นักเรียนบางคนเป็นลูกกำพร้า อาศัยอยู่กับญาติ
- ชุมชนโดยรอบโรงเรียนยังมีความเสี่ยงในเรื่องยาเสพติด
- พ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียนให้ความสนใจการศึกษาของบุตรหลาน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี

2) ด้านเทคโนโลยี

- ทุกหมู่บ้านมีสาธารณูปโภคครบครัน มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ระบบเทคโนโลยี/การสื่อสารต่างๆ ทันสมัย ทันสถานการณ์
- มีผู้รู้/ภูมิปัญญาชาวบ้านหลายสาขาอาชีพมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพมากขึ้น

3) ด้านเศรษฐกิจ

- เนื่องจากตำบลสันทราย ตั้งอยู่ใกล้ตัวเมือง ประชากรในตำบลมีหลากหลายอาชีพ เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ ข้าราชการ รับจ้าง หรือประกอบธุรกิจในครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีงานทำ ฐานะความเป็นอยู่แต่ละครอบครัวแตกต่างกัน ครอบครัวที่มีฐานะดี มีค่านิยมนำบุตรหลานไปเรียนในตัวเมือง และผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาทางครอบครัว

4) ด้านการเมืองและกฎหมาย

- ประชากรมีความรู้มีการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและกฎหมายบ้านเมือง
- การปกครองท้องถิ่นมีความโปร่งใส ระหว่างผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกในตำบล/หมู่บ้าน
- มีสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างองค์กร เคารพสิทธิกันและกัน

5) ประเมินสถานภาพสถานศึกษาภายในและภายนอก ได้นำประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก แบ่งเป็นคะแนนเพื่อหาปัจจัยด้านโอกาส(+) และอุปสรรค (-) และประเด็นปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง (+) และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน (-) เพื่อสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดเป็นกราฟแสดงสถานภาพของสถานศึกษาซึ่งผลของกราฟที่แสดงด้านกลยุทธ์ สร้างความเติบโตด้วยการส่งเสริม พัฒนาและขยาย

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์การประเมินสถานภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา

โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย ที่ได้จากเวทีชาวบ้าน

ปัจจัยภายนอก	คะแนนเต็มคือ 1	RATING		VALUE		ผลต่าง	ปัจจัยภายใน	WEGT H คะแนนเต็มคือ 1	RATING		VALUE		ผลต่าง
		เอือ (1-5)	ไม่เอือ (1-5)	เอือ 1-5	ไม่เอือ (1-5)				จุดเด่น (1-5)	จุดด้อย (1-5)	จุดเด่น (1-5)	จุดด้อย (1-5)	
S สังคมและวัฒนธรรม	.80	3.42	1.5	2.74	1.20	.54	S1 โครงสร้าง	.75	3.50	4	2.63	3	-.37
T เทคโนโลยี	.70	4.25	4.0	2.98	2.80	.18	S2 ผลผลิตบริการ	.82	3.44	3.4	2.82	2.79	-.03
E เศรษฐกิจ	.65	4.0	3.5	2.60	2.28	.32	M1บุคลากร	.90	5	2.8	4.50	2.52	1.98
W การเมือง	.75	3.4	2.45	2.55	1.84	.51	M2 การเงิน	.90	5	2.8	4.5	2.70	1.80
							M3วัสดุอุปกรณ์	.75	4	3.58	3	2.69	.31
							M4การบริหารจัดการ	.80	4	3.25	2.40	2.60	-.20
				2.72	2.03						3.31	2.72	
เฉลี่ยปัจจัยภายนอก				0.35				เฉลี่ยปัจจัยภายใน				0.03	

จากตารางวิเคราะห์การประเมินสถานภาพภายในและภายนอกสถานศึกษาสรุปได้ดังนี้

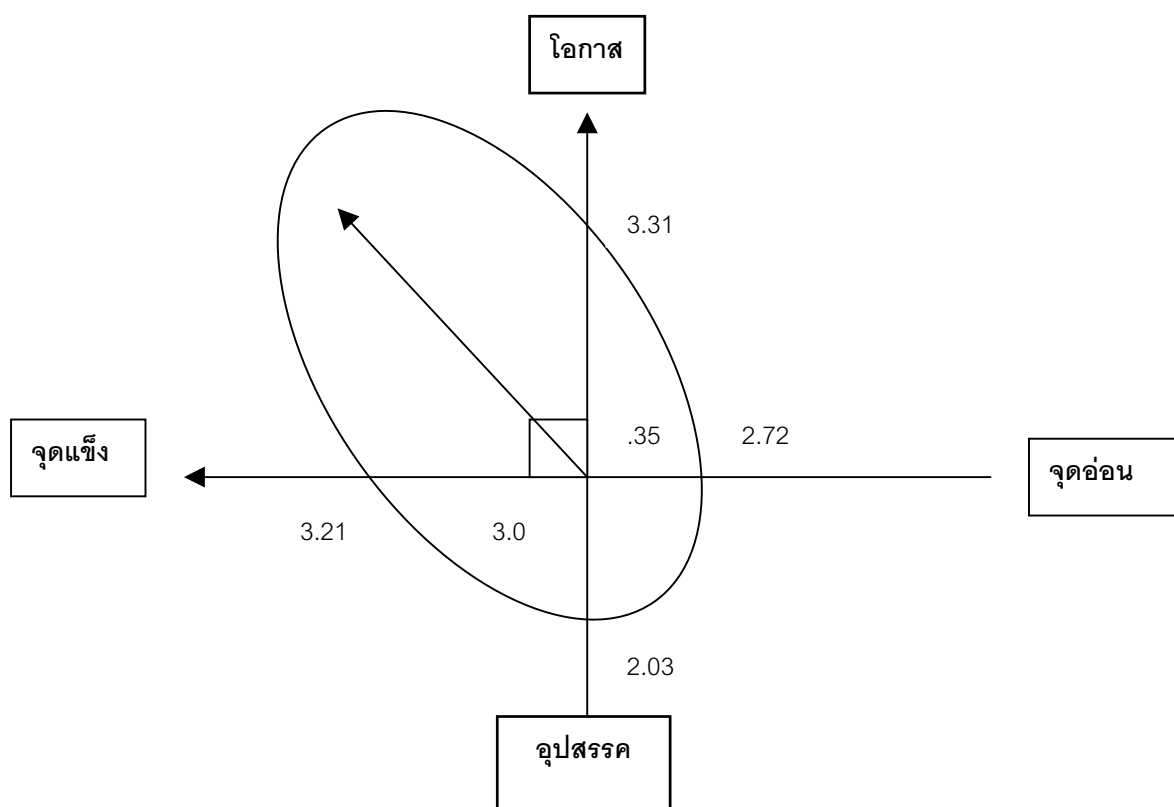
ปัจจัยภายนอก

สรุปภาพรวมสถานภาพปัจจัยภายนอกของโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง จะพบว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาปัญหา อุปสรรคที่พบสามารถหาวิธีการปรับปรุง พัฒนาแก้ไขได้

ปัจจัยภายใน

จะเห็นได้ว่าการลงมือศึกษาวิจัยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสถานภาพโครงสร้างนโยบายของสถานศึกษายังมีข้อควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติการเรียนรู้ การขอความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการบริหารจัดการ การศึกษาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่โดยภาพรวมของสถานภาพภายในสถานศึกษามีผลออกมาที่เป็นผลบวก มีหลายส่วนที่มีความพร้อม เช่นด้านความมุ่งมั่นของบุคลากร ด้านการเงินและวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

กราฟแสดงสถานภาพของสถานศึกษา

จากกราฟรูปไข่ที่แสดงผลสถานภาพสถานศึกษาปรากฏให้เห็นว่าโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายมีปัจจัยเอื้อทั้งสถานภาพภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชุมชน ผู้ปกครองผู้รู้ ครูภูมิปัญญาสถานประกอบการต่าง ๆ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุตรหลาน และสถานภาพภายในสถานศึกษา ที่มีบุคลากรที่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายของภาครัฐ มีสภาพการเงิน วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการที่พอเพียงในระดับหนึ่ง

หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอก ของโรงเรียน ชุมชน แล้ว ผู้ร่วมเวทีได้ร่วมกันกำหนด พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ตรงตาม ความต้องการของท้องถิ่น และสามารถดำเนินการได้จริง โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่มีมาร่วมกันกำหนด ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (VISION)

“ โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายเป็นโรงเรียนผู้นำปฏิรูปการเรียนรู้ในปี 2548 ”

พันธกิจ (Mission)

- พัฒนานุเคราะห์ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
- เน้นการจัดการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- สนับสนุนการบริหารจัดการที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน
- พัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้
- สนับสนุน สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เน้นวิธีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นสภาพจริง
- ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

เป้าหมาย

โรงเรียนมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพทางด้านวิชาการ มีสุขภาพที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รักภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมความเป็นไทยสู่ความเป็นสากล มีอาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอ และมีสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สะอาดร่มรื่น มีระบบบริหารที่ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ครูได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของท้องถิ่น

- นักเรียนรักสะอาด
- เป็นคนสุภาพอ่อนน้อม
- มีนิสัยประหยัด อดออม
- ซื่อสัตย์ สุจริต
- รู้เวลา รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ
- มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่

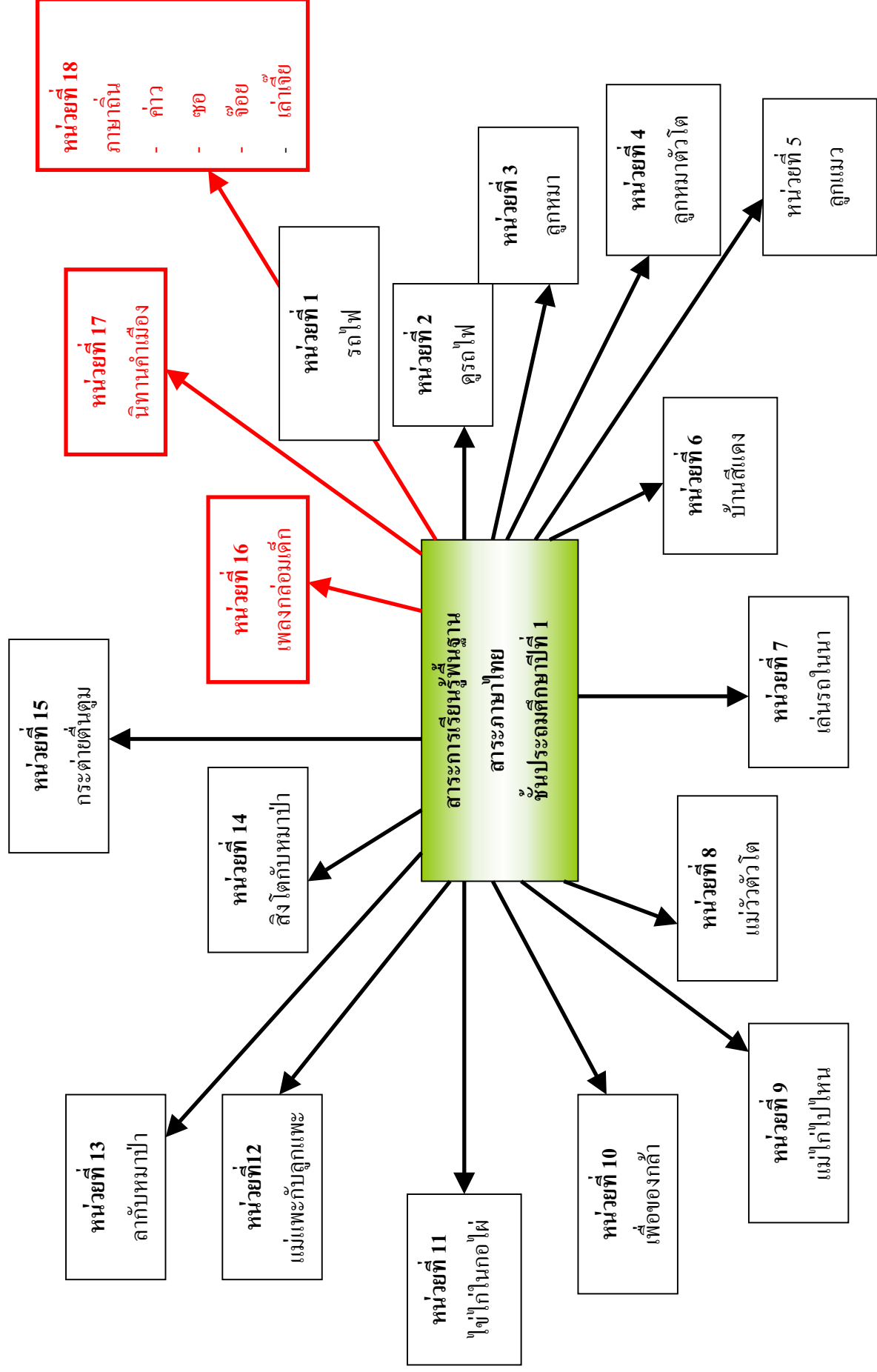
- มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- รักและคงไว้ซึ่งความเป็นไทย
- ร่าเริง แจ่มใสร่างกายแข็งแรง

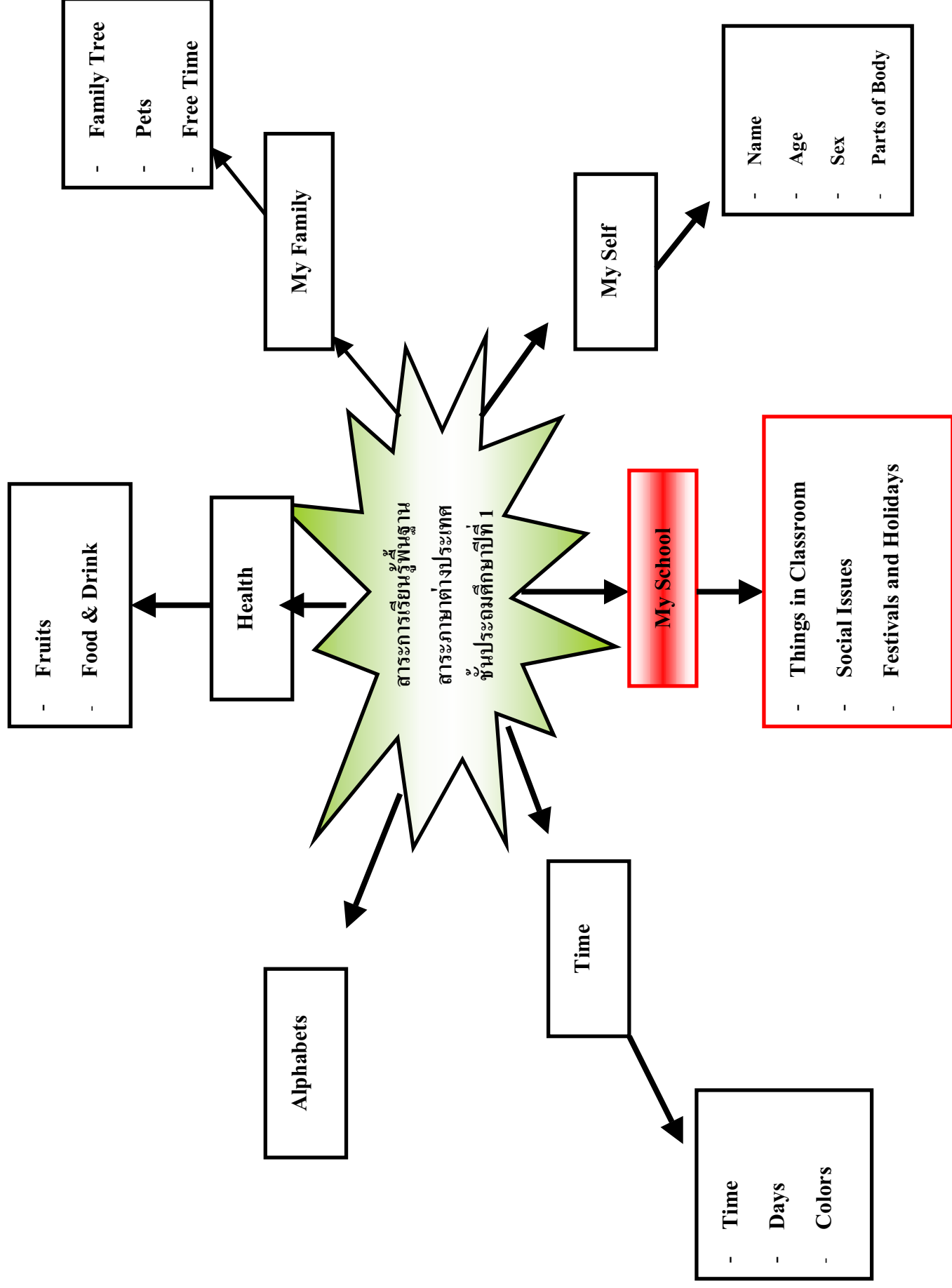
และจากนั้นได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่นและร่วมกันกำหนดแผนการเรียนรู้ โดยมีที่ครูและภูมิปัญญา ร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ ดังนี้

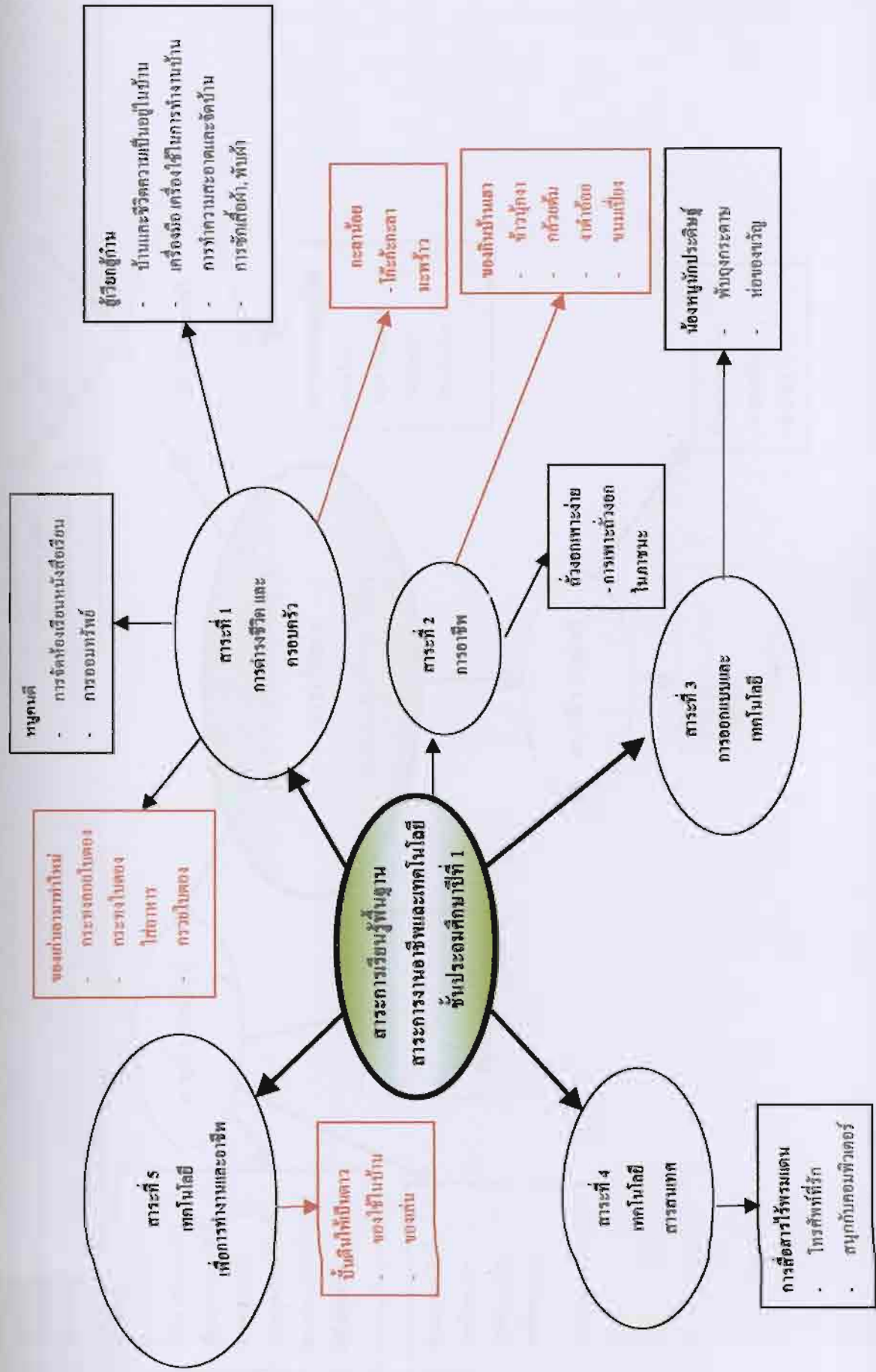
1. ครูนําเสนอหน่วยการเรียนรู้ในส่วนที่เป็นความต้องการของชุมชน (ส่วน 30%)
2. ครูและภูมิปัญญา/ผู้รู้ร่วมกันกำหนด
 - จุดประสงค์การเรียนรู้
 - เนื้อหา
 - วิธีการจัดการเรียนรู้/ กิจกรรม
 - ผู้สอน , เวลาเรียน, ตารางสอน
 - สื่อ/ อุปกรณ์
 - วิธีการวัด/ประเมินผลการเรียนรู้

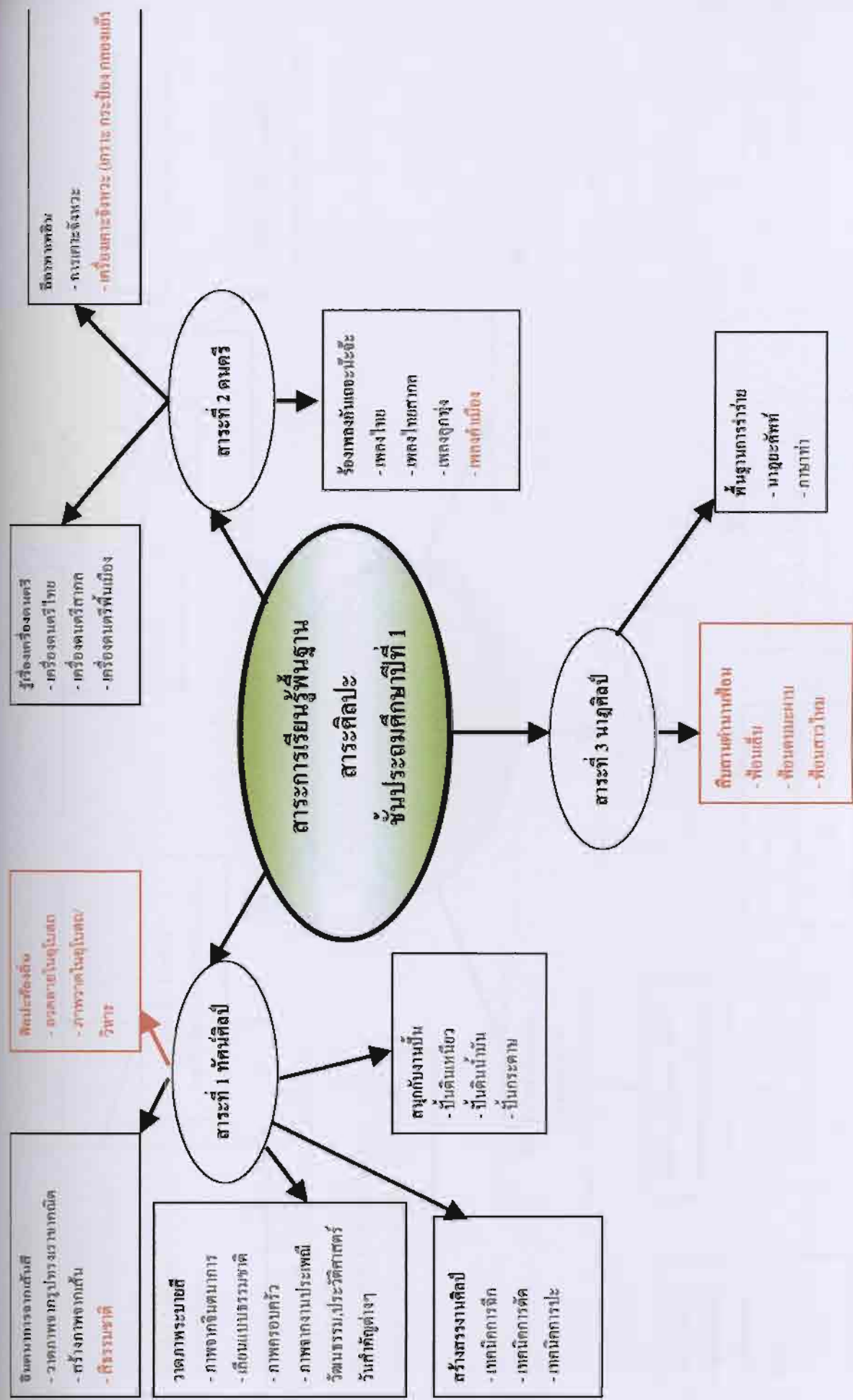
ซึ่งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ภูมิปัญญา ผู้รู้ ภูมิปัญญา/ผู้รู้ มีความภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้นที่จะได้ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุตรหลาน เยาวชน ครูได้เรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์การจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ และการเขียนแผนการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียนมีแผนการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างครูภูมิปัญญาและผู้รู้ในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องร่วมกันรับผิดชอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามพันธะสัญญา และชุมชนมีความตระหนัก และยินดีให้ความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้

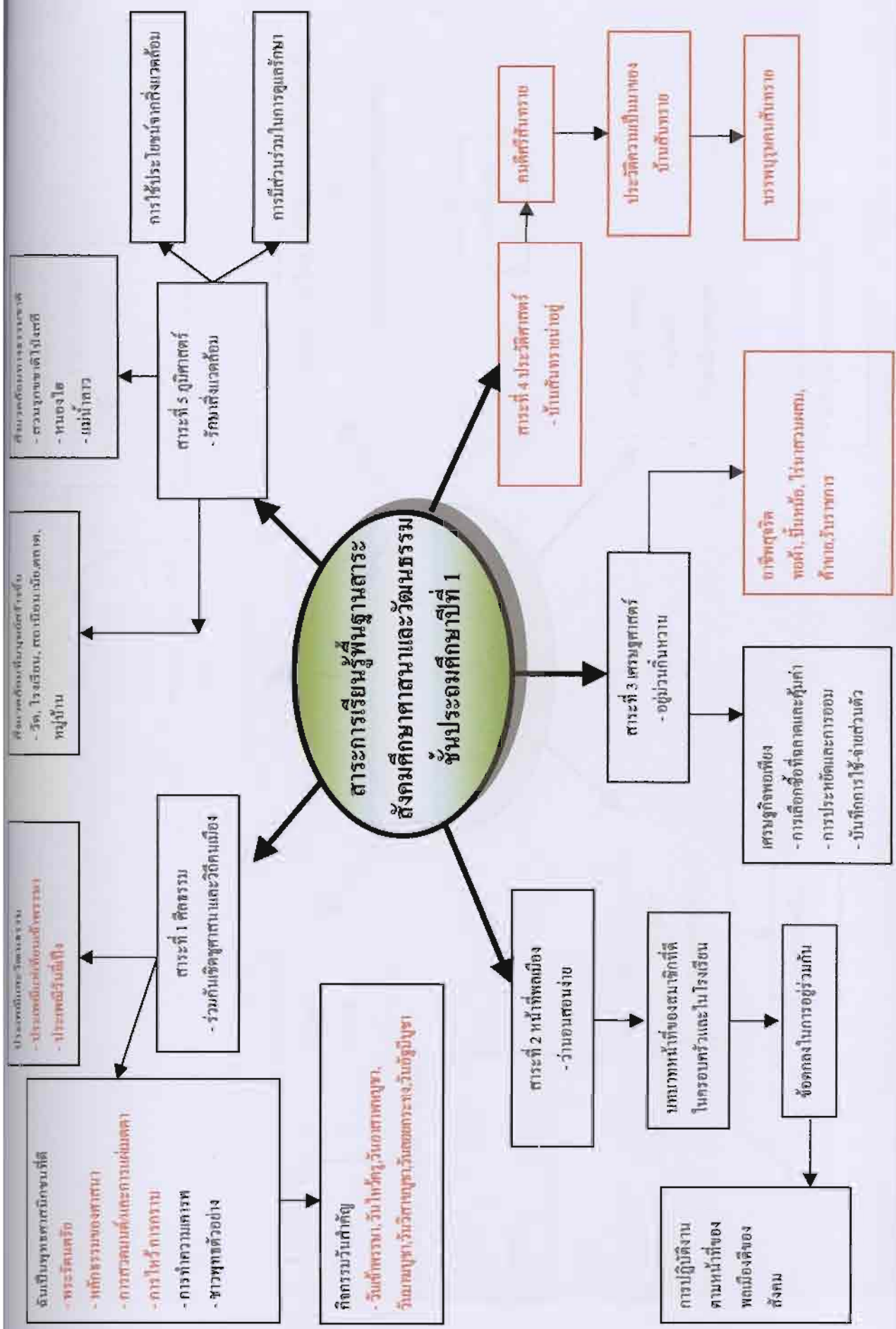
ดังจะได้นำเสนอตัวอย่างผังมโนทัศน์หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกับความต้องการของท้องถิ่น ที่ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด ในรายละเอียดต่อไปนี้

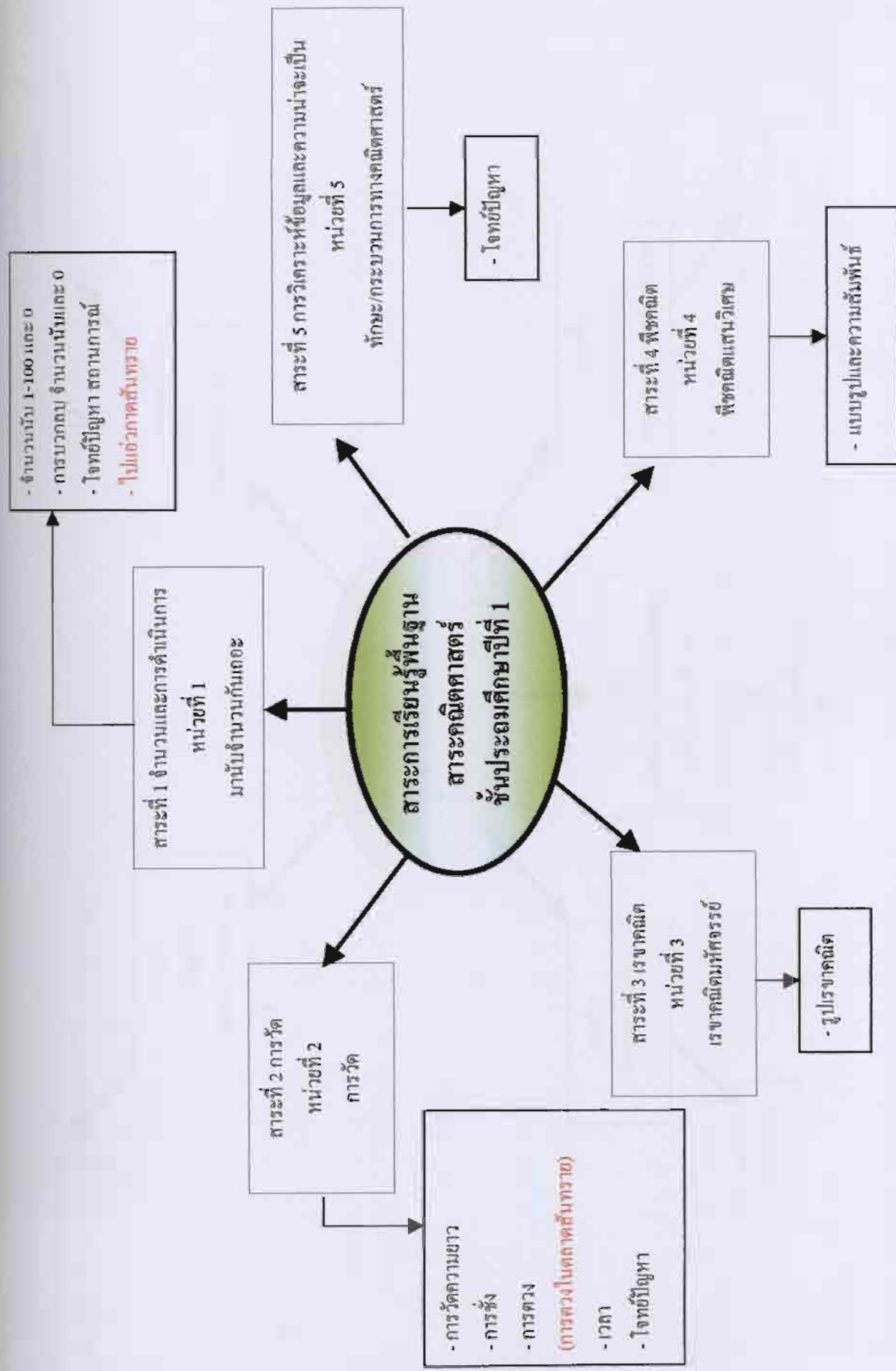

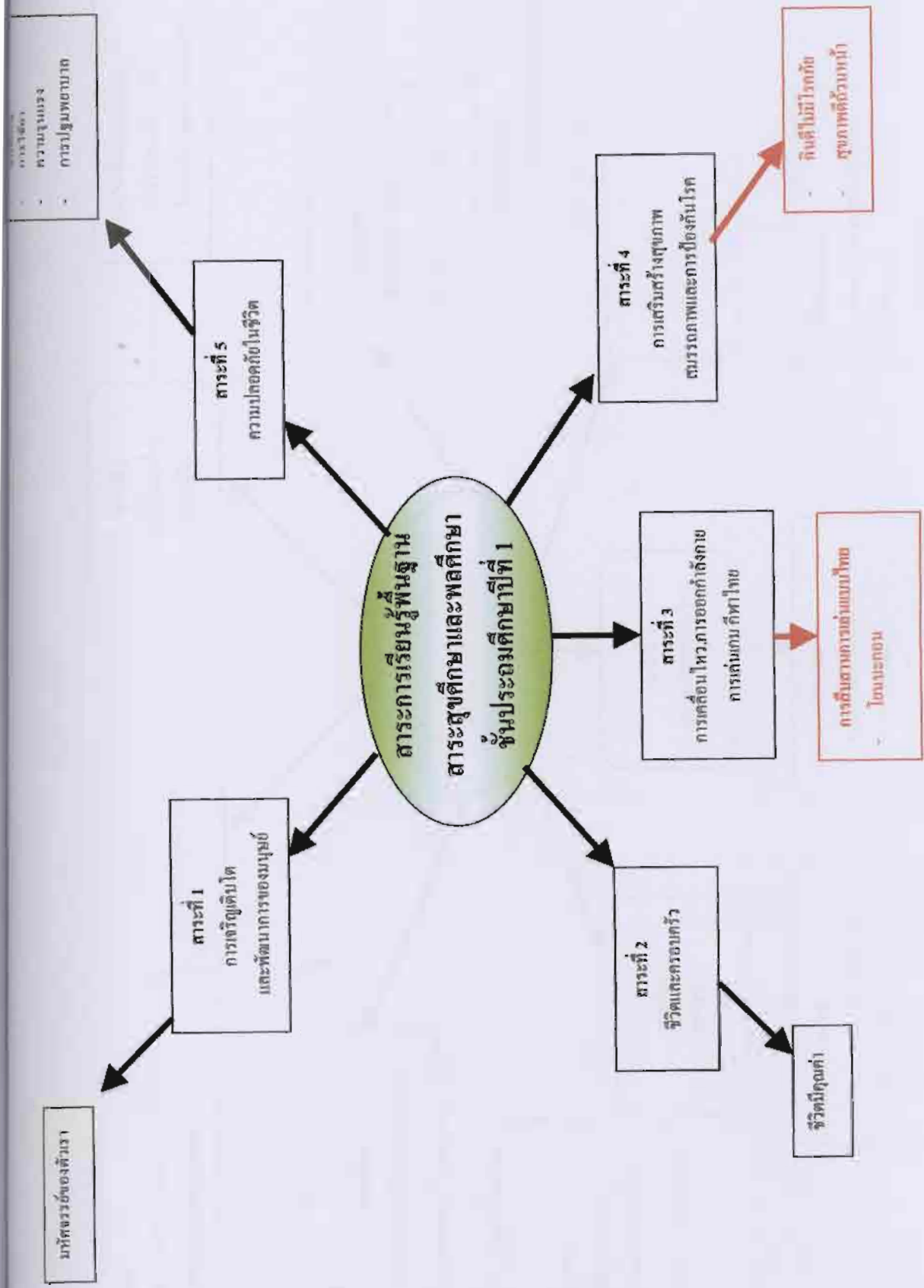

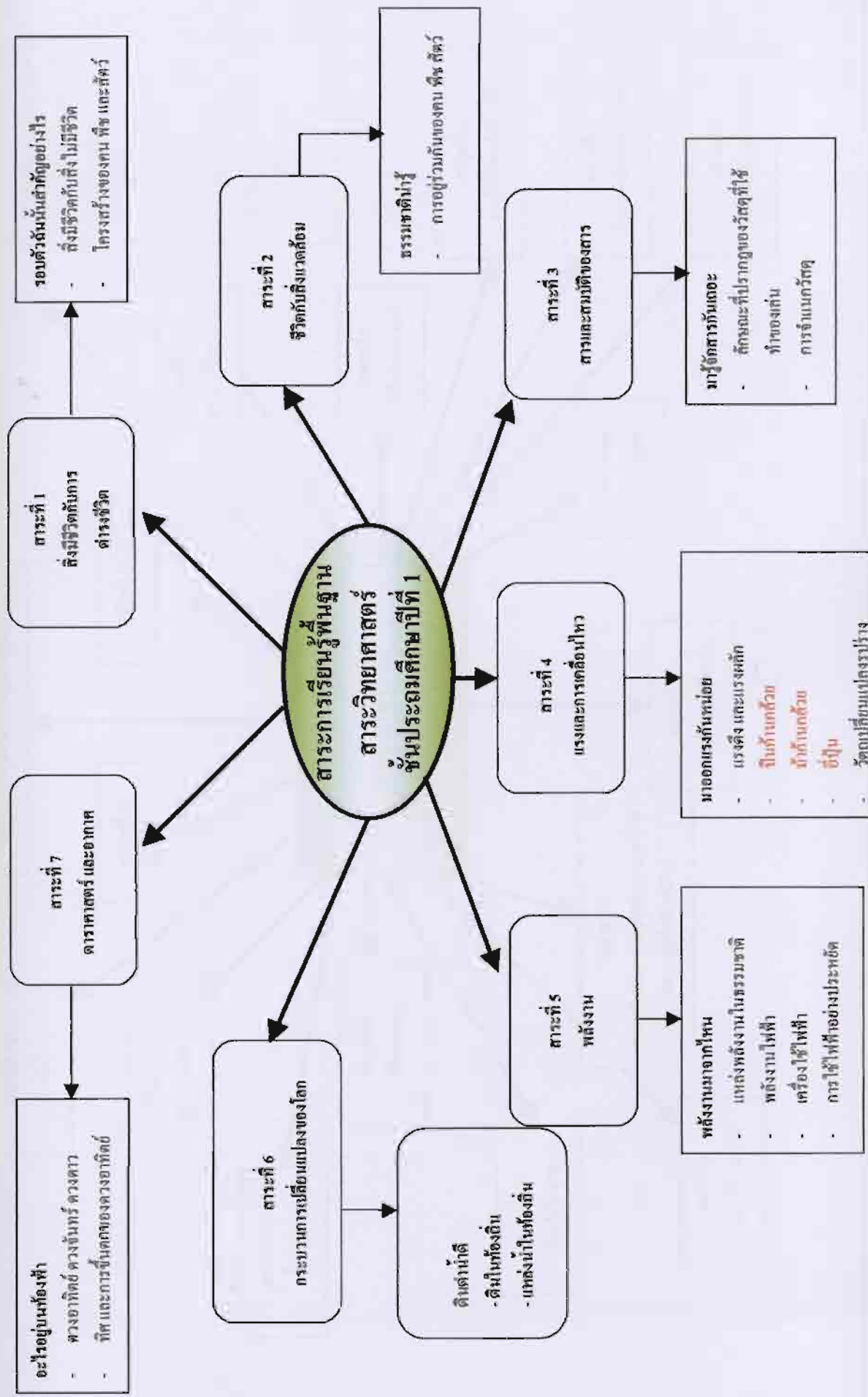

หน้าที่ยี่ 18
วรรณคดีและวรรณกรรมถิ่นนา
-วรรณคดีและวรรณกรรมถิ่นนา
-เพลงกล่อมนก
-นิทานคำมอญ
-ภาพเขียน(ผู้เขียนเอง)
-ท้าว ขย จ้อย
-ชุดกล่อมนก
-เล่นเจ๊ก
-หัวหนังสือถิ่นนา

